

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань енергетики

та житлово-комунальних послуг

15 березня 2023 року

Веде засідання голова Комітету ГЕРУС А.М.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ті, хто тут, це зразу ми знаходимося в бомбосховищі. Правильно я розумію? Це підпадає під критерій "бомбосховище", Олег? Підпадає. Значить нам повітряна тривога не страшна.

І в нас є сьогодні керівник, директор Секретаріату Енергетичного Співтовариства Артур Лорковський і є заступник директора Дірк Бушле, і є Світлана Карпишина. І є Максим, його десь не видно, який є, чи був, керівником українського Офісу Енергетичного Співтовариства.

І в нас є сьогодні декілька питань порядку денного. Причому по деяких з них ми голосувати не будемо, це просто презентація для того, щоб у нас був такий корисний процес і обміну інформацією і такий публічний, транспарентний, інклюзивний процес розробки і прийняття законопроектів.

Тому є питання презентації щорічного звіту Енергетичного Співтовариства за 2022 рік, де Артур Лорковський зробить нам таку презентацію. І є законопроект про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язковості використання рідкого біопалива (біокомпонентів) у галузі транспорту, це використання біоетанолу в паливі. І це та практика, яка використовується в Європі, і в нас був лист підтримки від Енергетичного Співтовариства ще до першого читання цього законопроекту. Тому думаю, що Україні теж правильно було би прийняти відповідні правила.

І в нас так само презентація законопроекту про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках (5322).

І розділ "Різне", в кого будуть які питання, вже які не потребують голосування, можна буде так само обговорити в розділі "Різне".

Тому я пропоную тут поступити традиційно, якщо немає якихось зауважень, пропозицій, коментарів, то, можливо, перейти до голосування, таким чином встановити кворум і заодно затвердити порядок денний.

Вікторія Олександрівна, прошу. Ви щось хотіли?

ГРИБ В.О. Ні, Андрій Михайлович, я готова вже голосувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все, зрозумів.

Тоді ставлю відповідну пропозицію затвердити порядок денний на голосування.

Олексій Юрійович, будете допомагати з підрахунком голосів, якщо вам неважко?

Хто – за відповідний порядок денний, прошу проголосувати.

Дев'ять. І далі я буду йти по тих, хто у нас на відеозв'язку.

Бондар Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. Колеги, "за". Але я заранеє вибачаюся, я повертаюся зі сходу, якщо буде пропадати зв'язок, я в поїзді. Дякую.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Ви – за, да?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сказав, "за".

Волинець Михайло Якович.

Герус. Горобець. Гриб.

Єфімов Максим Вікторович. Немає.

Жупанин Андрій Вікторович.

Іоффе Юлій Якович. Є він?

ЮФФЕ Ю.Я. Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Камельчук Юрій Олександрович.

Кісільов Ігор Петрович.

Кіт Андрій Богданович.

КІТ А.Б. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Костюх Анатолій Вячеславович вже був – за.

Красов Олексій Ігорович також був – за.

Кучеренко Олексій Юрійович був – за.

Мороз Володимир Вікторович був – за, піднімав руку.

Мулик Роман Миронович.

Нагорняк Сергій Володимирович.

Пивоваров Євген Павлович.

ПИВОВАРОВ Є.П. Так, за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Припутень Дмитро Сергійович.

ПРИПУТЕНЬ Д.С. Припутень – за. Мене чути нормально?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чути. Добре.

Семінський Олег Валерійович.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скороход Анна Костянтинівна. А, "за", точно.

Совсун Інна Романівна.

Бачу, Нагорняк Сергій Володимирович є на зв'язку.

НАГОРНЯК С.В. Да. Доброго дня, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За порядок денний?

НАГОРНЯК С.В. Так. за порядок денний.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Совсун Інна Романівна. Немає.

Хлапук Максим Миколайович. Був "за".

Шаповалов Юрій Анатолійович.

Шипайло Остап Ігорович.

Юнаков Іван Сергійович.

ЮНАКОВ І.С. Юнаков – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрченко Олександр Миколайович.

Скільки?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. 17.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 17 – за. Кворум є.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мулик Роман Миронович так само, Роман Миронович, підтримуєте порядок денний?

Значить, 18 – за. Тоді у нас кворум є.

І переходимо до першого питання порядку денного. Я передаю слово Артуру Лорковському – директору Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Перш за все хочу подякувати Енергетичному Співтовариству за активну співпрацю з Україною, і не просто співпрацю – за допомогу Україні, за підтримку, як політичну. Тому що Україна була активно залучена не просто до органів, а до головування в різних органах, і так само саме Енергетичне Співтовариство було, скажемо так, керівником фонду, який був створений для підтримки України. Цей фонд був досить матеріальним. Я сподіваюсь, що Артур тут розкаже детальніше. І є, так. Наша енергосистема зараз дійсно має великі труднощі і саме підтримка цього фонду допоможе багато в чому вирішити наші проблеми, повернути світло українцям і повернути надійність у нашу енергосистему. Тому дякую дуже вам за вашу роботу в минулому році і в цьому році, і ми завжди раді вас бачити, завжди раді з вами спілкуватися, почути вашу думку. Тому зараз слово вам, прошу, Артуре.

У нас, я так розумію, буде йти англійською мовою презентація, переклад буде, послідовний буде переклад.

ЛОРКОВСЬКИЙ А. Шановний пане голово, шановні депутати Верховної Ради, шановні гості слухань! Я хочу вам презентувати наш звіт від Секретаріату Енергетичного Співтовариства, а це рік 2022-й, і ми маємо всі відзначити, визнати, що це був надзвичайний рік для всіх. І не тільки тому, що була енергетична криза, але енергетична криза прийшла в енергетичну війну, і сама війна зазіхала на енергетичну інфраструктуру.

Дозвольте мені презентацію з приводу нашого звіту супроводжувати деякими коментарями і додатковою інформацією з приводу того, як наш Секретаріат Енергетичного Співтовариства підтримує Україну в злигоднях цієї війни, а саме енергетичну інфраструктуру України. А потім, з вашого

дозволу, я перейду до таких загальніших уваг, що стосуються до діяльності нашого Співтовариства.

Властиво, наш секретаріат приєднався до руху підтримки України в енергетичному секторі ще від березня 2022 року, і ми відтоді активно беремо участь у підтримці, постачанні потрібного обладнання. Я хотів би зупинитися на двох питаннях.

Перше з цих питань – це Фонд енергетичної підтримки України, що створений за почином комісара чи уповноваженого Сімсона. Цей фонд має спеціальну мету, окрему мету, що полягає в тому, щоби сприяти і здійснювати закупівлю обладнання, потрібного для того, щоби підтримувати українську інфраструктуру енергетичну.

Право розсуду з приводу того, на що підуть кошти з цього фонду, належить Міністерству енергетики як головному розпорядникові цих коштів, але наш секретаріат виступає при цьому фонді в ролі адміністративному, тобто ми організуємо закупівлю і ми також організуємо постачання потрібного обладнання тим компаніям, що визначаються як бенефіціари до цього фонду.

Тепер до фонду загальна сума внесків чи грантів складає 190 мільйонів євро. І ці кошти адмініструються в фонді у тісній співпраці з Міністерством енергетики України.

Міністерство відповідає за збирання списків потрібного від тих компаній, що дістають таке обладнання в Україні. Всі заявки оцінюють, і складається черговість, міністерство здійснює пріоритезацію. Міністерство передає далі до секретаріату ці запити і ці запити далі надходять до незалежного закупівельного агента. Цей закупівельний агент готує юридичний контракт і також зв'язує постачальника з кінцевим користувачем, власне, з українською енергетичною компанією для того, щоби вони як дві сторони уклали контракт для отримання потрібного.

Ми таким чином перспективним постачальникам і чинним постачальникам даємо декілька варіантів процедури для укладення контракту

і налагодження постачання. Це все робить незалежний закупівельний агент і, власне, хоч підписують ці контракти, як було сказано, постачальник і отримувач, ми заохочуємо українські компанії взяти участь у такому постачанні і користуватися з коштів, що належать даному фонду.

Ми тут бачимо з вами на слайдах ті країни, що уже увійшли до складу і зробили свої внески до цього фонду. Між іншим є Австрія, Німеччина, Великобританія, Іспанія, Європейська комісія, Швейцарія і інші країни, і таким чином склався названий фонд і суму ми знаємо. І ми хочемо далі пропагувати цей фонд і прочиняти двері цього фонду чи скарбницю цього фонду для приватних внесків дедалі то все ширше.

Другий напрям нашої діяльності – це організація і сприяння тому, що надходили натуральні внески, тобто натуральними товарами. Такі внески натурою, власне, натура – це тобто поставлення обладнання. Ви бачите, деякі частини номенклатури цього обладнання на слайді. Але, беручи під увагу деяку складність процедур закупівельних і деякі вимоги для захисту цих коштів і пов'язаних з ними операцій, надання безпосереднє потрібного натурою – це дуже важливий напрям нашої роботи і дуже потрібна річ для країни.

Поки що нам вдалося 115 скласти таких вантажів для українських енергетичних компаній. До складу цих вантажів увійшли найпотрібніші елементи енергосистеми. Ми знаємо заздалегідь, оскільки отримуємо точні настанови від компаній-отримувачів, чого і скільки треба, і всі ці вантажі, всі ці партії складаються за номенклатурою, що надається з боку компаній-отримувачів. Це, власне, центр екстреної допомоги, координаційний центр екстреної допомоги при Європейській комісії, вони організують усю цю діяльність. І це дає змогу, власне кажучи, така координація секретаріатові влаштовувати це постачання таким чином, щоб компанії-отримувачі, бенефіціари не мусили платити за логічні і транспортні витрати, пов'язані із постачанням такої продукції.

I, з другого боку, донори – ті компанії і оператори, що зголошуються постачати це для України, вони також не мусять витратитися на логістику чи на транспортні витрати. Таким чином, ми з обох боків бачимо, що всі логістичні транспортні витрати бере на себе Єврокомісія. Я підкреслюю цю особливу рису нашої схеми, як ми її називаємо, тому що ми тут всі колеги, ми всі причетні до енергетичного сектору. Ви, безперечно, кожен з вас, маєте багато зв'язків з енергетичними компаніями, мені б хотілося, щоб через вас можна було сповістити потенційних донорів, компанії зацікавлені про те, що існує така можливість, можливість постачання без цих додаткових витрат.

Звернемося тепер до основної, так би мовити, частини нашого звіту. Це те, як Україна перебула 2022 рік, як енергетичний сектор впорався із злигоднями цього воєнного року. Це був особливий енергетичний такий воєнний рік не тільки для України, звісно, мав в першу чергу для України, але й для всіх тих, хто дотичні до Енергетичного Співтовариства, це був дуже важкий, особливий, надзвичайний рік. З усім тим Україні вдалося підтримувати потрібні темпи і мати належний обсяг у справі перенесення *Acquis Communautaire* європейського законодавства на український ґрунт, впровадження...

А тепер перейдемо до конкретики. Я пропоную обговорити питання електроенергії, постачання газу природнього і також кліматичні питання.

Ми дійшли головного такого принципового висновку. За нашою оцінкою реформа в Україні тривала і реформа в Україні мала певні здобутки, під дахом, так би мовити, Секретаріату Енергетичного Співтовариства ...*(Не чути)* Енергетичного Співтовариства. Більше того, я цілковито переконаний в тому, що процес реформ, що передував чи перебував в період безпосередньо перед початком повномасштабної війни, дав змогу українському енергетичному сектору стійкіше пережити ось руйнації сьогодні, пов'язані із навалою.

Ми за два дні у зв'язку з цим і завдяки цьому святкуватимемо річницю першу, відколи Україна синхронізувала свою електромережу з європейською

системою електромереж. На наше переконання, це було б неможливо без попереднього процесу енергетичної реформи, що розгорталася в Україні. Але ми також вважаємо, що цей процес синхронізації тягне за собою далі реформи і спричинить до наступних етапів загальної реформи.

Це саме стосується природного газу, тому що транзит газу, всі свої зобов'язання Україна виконувала безпосередньо перед війною, посеред війни, можна сказати, виконала всі свої зобов'язання. І це один із великих здобутків. Я думаю, що ті люди, що працюють у цій галузі, мають підстави пишатися цим здобутком.

Треба також зазначити, що в розпал цієї війни Україна розпочала торгівлю з європейським Співтовариством Енергетичним, з Європою, власне, і це стосується в першу чергу електроенергії, Україна почала експортувати влітку. Треба сказати також, що Україна виступила, незважаючи на воєнні умови і злигодні, виступила таким гарантом енергетичної безпеки для сусідніх країн, зокрема для Молдови.

Підсумовуючи, треба сказати, що ми тут маємо діло із плодами декількарічного процесу, процесу реформи енергетичного сектору, пов'язаного з, чи пов'язаного... *(Не чути)* Я хотів би, зокрема, зосередитися на перенесенні пакету чистої енергетики, чи чистої енергії, і саме це перенесення, чи транспозиція – це окреме питання, що до нього я хотів би, з вашого дозволу, тепер звернутися.

Вам відомо, я думаю, що в Україні тепер готується законопроект про клімат. І це річ для дальшого обговорення ...*(Не чути)* енергетичного сектору. В грудні 2022 року Україна прийняла певні рекомендації від Енергетичного Співтовариства і цілі. Таким чином, зобов'язання перевелися в цілі, що встановлені були саме в грудні 2022 року.

Це стосується також питань, що цілі ввійдуть до нового закону, як передбачається, а також до плану кліматичної роботи, кліматично-енергетичних заходів, що у вересні 2023 року мають надійти до Енергетичного Співтовариства, Україна має подати ці зобов'язання, чи цілі.

Це, власне, стосується цілей, пов'язаних із скороченням викидів вуглекислого газу, і такі зобов'язання чи такі квоти на скорочення мають надійти до Енергетичного Співтовариства. Нам здається, якщо брати відновлювальні джерела, то потрібно прискорити роботу над законопроектами, пов'язаними із відновлювальними джерелами енергії. І це два законопроекти, що тепер секретаріат має на увазі розглянути: це гарантія місця походження і також система лічильників вимірювання для ощадливого споживання. Мені здається, що саме ці закони мають бути в центрі уваги українського парламенту для того, щоб щонайшвидше закінчити роботу над ними.

А щодо ринку електроенергії, треба відзначити найперше, що незважаючи на воєнні умови, ринок електроенергії в Україні залишається цілком функціональний. І мені здається, що головна заслуга тут в оператора системи передачі, тому що саме на них лягло найбільше навантаження в 2022 року.

В грудні 2021 року було сертифіковано оператора системи передачі і відбувся анбандлінг або функціональне розділення, і він тепер працює на повну. Однак дуже важливо, щоби так відбувалося і надалі. Ну, і для цього, як ви знаєте, дуже важливо, аби система корпоративного врядування належно працювала в Укренерго.

В секретаріаті звертається особлива увага на те, які рішення ухвалюються в тому, щоби справлятися належно із ситуацією під час війни і воєнного стану. Зокрема, в тому, що стосується до спецзобов'язань, тобто зобов'язань постачання енергоресурсів для державного сектору і для споживачів в домогосподарствах, ці зобов'язання було подовжено до кінця 2023 року, наскільки ми знаємо. Такі спецзобов'язання були запроваджені влітку 2022 року. І всі ці зобов'язання будуть оцінені в секретаріаті на предмет їхньої відповідності законодавству, яке поділяють держави-підписанти або держави-члени Європейського Співтовариства щодо комплаєнсу, тобто відповідності вимогам Європейського Співтовариства.

Я вже говорив про те, що збільшилася торгівля енергоресурсами між Україною та іншими континентальними ринками, в тому числі в Європі. Крім того, ми будемо і надалі підтримувати Україну в тому, щоби було встановлено належні механізми розподілу транскордонного цих енергоресурсів. Це, зокрема, дуже важливо для того, щоби забезпечити з'єднаність або взаємну сумісність ринків, про що йшлося також на засіданні у грудні 2022 року. І ми із свого боку висловили міністерству свою готовність і надалі підтримувати Україну і, зокрема, міністерство як той орган, який пропонує зміни до законодавства, для того щоби впровадити цей пакет щодо електричної енергії, який було ухвалено у грудні 2022 року.

І в тому, що стосується ринку природного газу, ми, звісно, взяли до уваги намагання і просування України в тому, щоби призначити, а потім сертифікувати оператора газосховищ. І ми визнаємо, що НКРЕКП зробило певний поступ в тому, щоби, по-перше, провести попередню оцінку і вести переговори із секретаріатом, щоби рухатися вперед разом. Між тим, ситуація з поступом у створенні і функціонуванні оператора передачі газу залишається проблемною, викликом, скажемо так, складністю. Ми розуміємо, що ситуація складна і треба звернути на це більше увагу, і ми тут також заохочуємо, щоби цю увагу таки було звернено, і ми готові співпрацювати.

Водночас хотів би підкреслити два моменти, які дуже важливі з огляду на сертифікацію оператора системи передач природного газу. По-перше, це фінансовий стан нинішній такої компанії цього оператора, і, по-друге, чи його фінансовий нинішній стан буде сприяти тому, щоби оператор, компанія належно працювала в майбутньому.

Друга проблема або друге питання тут – це корпоративне управління. І ми також тут рекомендуємо, щоби компанія просувалася вперед у запровадженні належних правил корпоративного управління. Через війну питання щодо ситуації на ринку природного газу постають надзвичайно актуально. І тут ми також готові співпрацювати для того, щоби забезпечити

належне функціонування ринку і стимулювати більше конкуренції на такому ринку.

Тепер щодо ситуації з органами, відповідальними за ринковий нагляд. Я би тут підкреслив ще раз зауваження секретаріату щодо невідповідності у створенні органу регулювання енергетики. Те, що НКРЕКП є центральним органом виконавчої влади, не відповідає законодавству, яке прийнято в Економічному Співтоваристві, тому що це має бути незалежний регулятор. І це є причиною, причому не єдиною причиною, чому секретаріат звертає особливу увагу на функціонування і на забезпечення незалежності НКРЕКП.

І тому я також хотів би звернути увагу на необхідність призначення номінованого оператора ринку, так званої NEMO компанії, яка відповідає за функціонування. Ця робота триває. Ми розуміємо, підготовча робота, і ми тут закликаємо зробити все необхідне для того, щоб вона продовжувалася в належній динаміці. Ми, я сподіваюся, будемо сьогодні далі це обговорювати, але я хочу ще раз наголосити на необхідності якнайшвидшого ухвалення Закону про ренту. Мені здається, що попередньо до обговорення, під час обговорення в першому читанні ми також провели доволі інтенсивні консультації, і мені здається, що вже настав час, щоби рухатися далі із другим читанням.

Що ж до законодавства в сфері довкілля, охорони довкілля, то я тут зроблю декілька обмежених зауважень. По-перше, нам здається, що все ж таки треба забезпечити виконання зобов'язань із проведення оцінки впливу на довколишнє середовище, коли йдеться про національний план з енергетики та клімату. Це пов'язано з тим порядком денним щодо клімату, про який я говорив раніше, і нам здається, що належно переглянути і оновлений національний план з енергетики та клімату, буде таким документом, який можна обрати як пункт відліку для перебудови і для відновлення України після війни.

І тут в тому, що стосується також забезпечення екологічних заходів, ми з міністерством ведемо доволі інтенсивні консультації і обговорення того,

яким чином можна врахувати в законодавстві, пов'язаному з довкіллям, руйнування енергетичних генераційних спроможностей. Тому ми вважаємо, що також треба мати на увазі, що відступ від певних вимог європейського законодавства має бути тимчасовим і треба визначити той часовий термін, впродовж якого таке відступлення буде діяти, і тоді вже думати, як разом відновлювати ці генераційні спроможності.

І в тому, що стосується безпеки постачання енергоресурсів, перш за все йдеться про нафту. І тут хотів би я також звернути увагу на те, що 21 грудня 2022 року вибіг час дії директиви щодо нафти та нафтопродуктів і час впровадження транспозиції відповідної директиви європейської закінчився в кінці року, і нам здається, що ухвалення закону відповідного буде якраз належним кроком в тому, щоби вчасно, наскільки можливо, або з невеликим лише запізненням, здійснити транспозицію відповідної директиви в українське законодавство.

І ще хотів би на завершення зазначити, що 2022 рік був роком президентства України в Європейському співтоваристві. І попри війну, я маю сказати, що це був рік успішний для Енергетичного Співтовариства, і за це ми завдячуємо також Україні, українському урядові, українському парламенту за тісну співпрацю і за успішне головування.

Я впевнений, що цей дух співпраці і товарищкості збережеться і в наступні роки. І особливо в тому, що стосується Верховної Ради, народних депутатів, ви також будете докладатися до успіху в наступні роки Енергетичного Співтовариства в межах форуму Економічного співтовариства.

Дякую, пане голово, за цю можливість виступити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Я думаю, що, можливо, у нас будуть в колег якісь запитання, то я вам надам слово. А поки можна подумати над запитаннями, я хочуть дати коментар від себе, і навіть запитання, я б сказав, тому що було згадано про

статус регулятора, що він не відповідає правилам, які розповсюджені в Європейському Союзі, тому що він є центральним органом виконавчої влади.

Тут я хочу трішки звернутись до історії, тому що був прийнятий закон, де був взагалі окремий орган – регулятор НКРЕКП. І було рішення Конституційного Суду про неконституційність відповідної норми. І перед нами стояла дилема: або проігнорувати рішення Конституційного Суду, тоді закон би втратив чинність у деяких нормах; або прийняти щось знову, грубо кажучи, продублювати норми, які Конституційний Суд визнав неконституційними; або знайти рішення, де ми поважали б рішення Конституційного Суду, а, з другої сторони, забезпечити фактичну незалежність регулятора. Фактична незалежність, в моєму розумінні, - це те, що уряд не може просто так звільнити регулятора, уряд не залежить або не впливає на фінансування регулятора, уряд не може просто так призначити регулятора, а це відбувається лише за конкурсом, де так само парламент, зокрема комітет, делегує в конкурсну комісію представників; де уряд не може прийняти рішення, по якому наказати регулятору, як йому діяти.

Тому, на мою думку, незважаючи на те, що є формальний статус центрального органу виконавчої влади, де-факто і фінансування, і діяльність, і робота, і окремий порядок призначення-звільнення, і всі описані параметри того, як цей регулятор працює, свідчить про те, що в нього є де-факто достатньо незалежності.

У зв'язку з цим я хочу провести певну паралель. От, наприклад, певна країна, не будемо говорити яка, а просто скажемо: вона називається народно-демократичної республікою. І в цій країні заборонені якісь публічні протести, заборонено критикувати владу, або там немає лідерів опозиції, або лідери опозиції і опоненти політичні сидять в тюрмі. Там є обмеження засобів масової інформації, зокрема інтернет-засобів інформації. Тобто є всі ознаки того, що ця країна не демократична де-факто, але в її назві існує народно-демократична республіка. І ми тоді повинні її сприймати як демократичну чи

ми повинні її сприймати не як демократичну, тому що в житті на практиці де-факто є всі ознаки, що це недемократична країна?

Те саме і в нас з регулятором. Якщо він називається центральним органом виконавчої влади, але де-факто у нього в законі прописані всі правила, повноваження, права, які надають йому незалежність, ми повинні це сприймати як незалежний орган чи просто як частина уряду? І якщо ви бачите якусь рису якоїсь залежності, можете ви навести приклад, в чому саме після прийняття нашого закону проявляється ця залежність? В чому саме, окрім назви, що це центральний орган виконавчої влади?

Чому я так реаую, задаю це питання, тому що очевидно, що це ремарка до нас, тому що ми, законодавці, приймали відповідний закон.

Ну, якщо, можливо, є приклади, що, наприклад, у фінансуванні, чи в звільненні, чи в призначенні проявляється залежність, то мені би такий коментар було б почути, щоб ми тоді виправляли таку ситуацію. Якщо зараз такий приклад навести не можете, тоді це коментар просто, вважаємо.

ЛОРКОВСЬКИЙ А. Дякую за коментар. Я зможу продовжити цю дискусію на підставі незалежного звіту, приготовленого від секретаріату. Я передбачаю, що цей документ – це останній документ, він не тільки дасть відповідні докази чи вкаже на ті риси, що тут мається на увазі, але й рекомендації, як виправити становище. І це нам правитиме за підставу для...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Прошу, Дірк.

ДІРК БУШЛЕ. Є велика цінність незалежності і також у тому, щоб формально чи офіційно оформити цю незалежність. Ми розуміємо вашу дилему, пов'язану з ухвалою постанови Конституційного Суду. Але можу вас запевнити, що тільки-но Україна здобуде членство в Європейському Союзі, Європейський суд зразу дасть висновок, що це не відповідає європейському

праву, і доведеться це питання розв'язувати. Але я не вважаю, що ми маємо достатні повноваження для того, щоби зараз давати якісь рекомендації з цього приводу.

Поки що ми можемо сказати, що ми робимо таку увагу, ми таке спостереження висловлюємо. І хочемо сказати, що треба шукати якогось такого робочого розв'язку в цьому питанні. Тому що взагалі-то незалежність – це такою мірою важливий статус і стан, що має бути відбите в усій ієрархії права, починаючи від Конституції, далі в законі і на всіх рівнях інституціалізації, так би мовити, відбита має бути ця незалежність.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую.

Власне, ми і намагалися цю проблему розв'язати. Тому що, з одної сторони, ми, я як громадянин і як парламентар, як голова комітету, я просто не можу не поважати рішення українського Конституційного Суду, незалежно від того, подобається воно мені чи не подобається. Тому що якщо вже депутати будуть не поважати, хто ж тоді в Україні буде поважати Конституцію. Тому рішення це ми були зобов'язані виконати як громадяни, як посадові особи цієї країни.

З другої сторони, ми не можемо не поважати вашу позицію і ми її дуже поважаємо.

І з третьої сторони, третій фактор був в тому, що я не міг змінити, і ми не могли змінити, і навіть як політична фракції ми також не могли змінити Конституцію по політичних причинах, на жаль. Тому що краще було б її змінити.

Відповідно от в цьому, в цих трьох факторах позиція наших європейських партнерів, позиція Конституційного Суду і реальність в парламенті, зокрема політична, ми і шукали вихід. І, на мою думку, ми знайшли досить збалансований вихід, коли де-факто в кожному конкретному питанні комісії є незалежність: у фінансуванні, у прийнятті рішень, призначеннях, звільненнях і в усьому іншому. Але формально вони

називаються центральний орган виконавчої влади. Як тут можна поступити ще краще? Давайте обговорювати, будемо шукати механізми рішень, але хотілось би ті механізми рішень, які можна практично втілити в життя, враховуючи нашу політичну реальність.

Прошу, Олексій Юрійович. Тоді Вікторія Олександрівна і тоді Максим Миколайович.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дякую, шановні колеги, шановний пане голову, шановні гості. Дякую за дуже цікаву презентацію.

Я не думаю, що ми зможемо сьогодні повноцінну дискусію стосовно статусу НКРЕКП організувати, бо це дуже тектонічне питання, це глобальне питання, повірте мені як людині, яка 20 років фахово займається цим питанням, перше, і єдине, хочу стверджувати, що без змін до Конституції ми не зможемо сформувати в розумінні європейських країн так званий незалежний регулятор. Бо у нас або ЦОВВ, або законодавча влада, ну, у нас три гілки.

І тому, безумовно, погоджуюсь: тільки зміни до Конституції в повному обсязі можуть цю незалежність немовби, так звану, умовну, прописати. Це перше.

Тепер друге. Хочу трішки поправити колегу Андрія Михайловича, бо я приймав участь у всіх засіданнях Конституційного Суду, бо фракція "Батьківщина" подавала це конституційне подання. Була визнана неконституційною саме процедура призначення членів НКРЕКП Верховною Радою. У цьому контексті треба було виправляти.

Але ще раз хочу сказати, я не хочу зараз роздраю, але абсолютно зрозуміло, що, чим ближче ми будемо наближатися до повноцінних ринків енергетичних газу та електроенергії, тим гостріше буде стояти питання повноцінного, адекватного, відповідального, професійного регулятора.

На превеликий жаль, беруся стверджувати, що зараз такого ми не маємо. Я не хочу зараз займати час, але як голова тимчасової спеціальної

комісії ми готові вам передати офіційно, і членам комітету, наше дослідження тих провалів відвертих, які, на жаль, відбулися за... я візьму період навіть з 2014 року, бо з 2014 року там перші діяли, абсолютно незаконні регулятори на підставі указів Президента, потім на базі закону першого, а потім на законі другому.

Це дуже величезний провал на ринку газу, який сьогодні біля 100 мільярдів гривень без джерела покриття, ми шукаємо можливість знайти. Це, безумовно, і на ринку електроенергії в стосунках з зеленою енергетикою, це і боргові зобов'язання на новому енергетичному ринку, який почав діяти з 2019 року. Не хочу їх робити, ну, крайніми, але, безумовно, це, на жаль, був політичний відповідний тиск, і це абсолютно очевидні факти.

Ваша чудова презентація, вона корегується з іншим документом. Він має назву "Робочий документ персоналу Європейської комісії". Це пані Совсун нам запропонувала два тижні тому. Це в плані підготовки до нашої інтеграції. І тут прямо визначається, що, на превеликий жаль, не просто він незалежний, але неконкурсна процедура призначення членів регулятора, вона привела до серйозних, на жаль, аргументів стосовно його неповноцінності і некоректної діяльності. Я так м'яко кажу, я готовий колегам продемонструвати.

До чого я веду? Це окрема серйозна проблема. Нам доведеться на комітеті, я вам гарантую і буду наполягати, і пропонувати, щоб ми окремо розглянули це питання: регулятор, статус, його відповідальність. Бо незалежність фінансова – це одне, політична – це друге, а професійна відповідальність – це третє. У нас навіть судді сьогодні мають Вищу раду правосуддя і хтось моніторить що робить. А скажіть мені, а хто моніторить що робить наш шановний регулятор, яке рішення він там приймає і потім в суді програє. Ніхто. Я вам, колеги, і вам, Андрій Михайлович, запропоную промоніторити в робочому режимі і винести цю дискусію.

І я закінчую вже. Дещо не погоджуюся суттєво, пане Артур, з вашої презентації з тим, що ви вважаєте, що у нас з 2021 року на ринку газу він

повністю лібералізований. Це абсолютно не так. Ринок газу в сегменті населення Теплокомуненерго повністю врегульований сьогодні понад нормативними документами під назвою "меморандуми". І це в результаті призвело до дуже великих фінансових зобов'язань з боку бюджетів місцевого і базового рівнів.

До чого я веду? Цю проблему нам з вами вирішувати на рівні законів. Безумовно, ми мусимо скорегувати це з Європейським співтовариством. Але сьогодні ми будемо розглядати третє питання – REMIT, стосовно регулювання і доброчесності на цьому ринку. І от саме в такому контексті, я вважаю, що наближення до повноцінної процедури і регулювання ринку має бути паралельно з набуттям професійності і відповідальності, і інше... статусу незалежності нашого майбутнього повноцінного регулятора.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам за коментар.

Прошу, Вікторія Олександрівна Гриб.

ГРИБ В.О. *(Виступ іноземною мовою)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Виключіть, будь ласка, мікрофон тих, хто по онлайн-зв'язку зараз.

ГРИБ В.О. Це зрозуміло, це просто я зараз звертаюся безпосередньо до Енергетичного Співтовариства, тому англійською. Я так думаю, що з колегами ми потім проговоримо всі ці речі, це щоб не втрачати час.

Дякую вам дуже.

(Виступ іноземною мовою)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Просто Вікторія Олександрівна окрім того, що голова підкомітету з питань енергетичної безпеки, за першою освітою вона вчитель англійської мови, вона іноді дає відкриті уроки англійської мови членам комітету, що є корисним.

Прошу, Максим Миколайович Хлапук.

ХЛАПУК М.М. Пане Лорковський, пане Бушле, перш за все хочу подякувати як Секретаріату Енергетичного Співтовариства, так і Енергетичному Співтовариству в цілому, які не залишили Україну наодинці з ворогом цієї найстрашнішої, найскладнішої за всю історію України зими.

Ми високо цінуємо вашу підтримку, як вже надану, так і ту, яку ми очікуємо в рамках відбудови енергетичної інфраструктури відповідно до меморандуму про співпрацю, про яку сьогодні оголосив Прем'єр Денис Шмигаль.

Окремо в рамках цього меморандуму хотів би наголосити на важливості співпраці щодо підготовки судових позовів проти агресора Російської Федерації для стягнення компенсації за знищення енергетичної інфраструктури. Нагадаю, що Україна вже має успішний досвід арбітражної боротьби проти Росії і показала, що з Росії можна і треба стягувати кошти. Йдеться перш за все про Стокгольмський арбітраж, який виграв Нафтогаз у Газпрому.

Так само нагадаю, що група Нафтогаз зараз веде інвестиційні арбітражі проти Росії через захоплення активів компанії в українському окупованому наразі Криму. Увесь цей досвід треба екстраполювати, об'єднувати зусилля і притягати Росію до відповідальності на всіх рівнях.

І також хотів би попросити Секретаріат, щоб в полі вашої уваги постійно перебувало продовження реформи корпоративного управління на найбільших державних енергетичних компаніях України. Чому це важливо? Тому що без повної незалежності таких компаній, що забезпечуються саме повноцінним належним корпоративним врядуванням, завершити реформи

енергетичних ринків, зокрема ринку природного газу і ринку електричної енергії, буде дуже складно.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максим Миколайович.

Якщо є якась репліка у відповідь, то ви давайте знати, якщо немає, то...

ЛОРКОВСЬКИЙ А. Я хотів би, з вашого дозволу, не повертатися до тих питань, що я вже порушив у своїй презентації, таким чином виклав нашу позицію, але хотів би все ж таки висловити увагу з приводу трьох пунктів.

Я хотів би почати, з вашого дозволу, від ...*(Не чути)*, тому що це один із таких пунктів, що є визначальним для Енергетичного Співтовариства десь років на 6, 7, 8 наперед. Таким чином як Секретаріат, то маємо підготувати всі країни-підписанти, сторони-підписанти, включно з Україною, до того, щоби вони знали вплив СВАМ.

Задля цього нам треба додержуватись двох таких основних припущень. По-перше, це ринок електричної енергії, що має успішно для ...*(Не чути)* бути з'єднаний. І ми якраз в грудні 2022 року приготували пакет пропозицій для того, щоб здійснити це об'єднання ринку електроенергії для всього Енергетичного Співтовариства. І цей процес уже почався, далі будемо призначати NEMO, і тоді цей процес буде завершений.

І 3-4 квітня відбудеться засідання, таким чином щоб можна було заручитися підтримкою Європейської комісії для процесу реалізації цих планів і належного завершення цього процесу. І механізм реалізації для СВАМ, реалізації цілей скорочення викидів вуглекислого газу буде таким чином реалізований в Енергетичному Співтоваристві. І це означає, що на 2030 рік ціна на вуглець буде адекватна нашим цілям скорочення викидів цієї речовини.

І ми вже здійснили перший етап. Це, власне, схвалення наших цілей, що сталося у грудні 2022 року. 2023 року ми маємо з'ясувати питання цін

...*(Не чути)*, і це буде відповідати тій постанові, що вийшла від Європейської ради. І ми сподіваємося, що цей процес продовжиться 2024 року для того, щоб ціноутворення тривало таким чином, щоб можна було на 2030 рік мати виконання... осягнення наших цілей. Ми також сподіваємося, що цей процес можна сперти на регіональну структуру, на регіональну систему для Енергетичного Співтовариства. Але це буде, де обговорюватимуть, далі постановлятимуть вже міністри. Але в грудні 2023 року буде відповідна постанова, і це вже ми заклали підвалини цьому, так званому MRV (*monitoring, reporting, verification*), тобто моніторинг, звітування і підтвердження.

Вже ми знаємо, як зробити так, щоб не було неналежного впливу СВAM, і ми до цього вже готуємо країни-підписанти, включно з Україною. На Україну покладаємо особливі надії. І я вже з пані Стефанішиною сьогодні обговорив, вона на своїй посаді віце-прем'єра також і є співголова Енергетичного комітету нашого Енергетичного Співтовариства.

З другого питання ми сьогодні підписали меморандум про порозуміння від секретаріату з урядом України. Це питання етапної і планомірної реконструкції, власне, оформлення реконструкції Енергетичного Співтовариства. І одною з істотних частин цього плану буде оформлення відповідних позовів від енергетичних компаній України до агресора з приводу спричинених збитків.

І, з вашого дозволу, я передам слово заступникові директора панові Бушле, щоб він докладніше сказав за механізми, що будуть наявні для України.

ДІРК БУШЛЕ. З приводу тих речей, про які ви говорили, дійсно, в Україні є вже успішний досвід того, що вона виграла у відповідних позовах, і ви пригадали Стокгольмський арбітраж і справу Нафтогазу проти Газпрому. І я тут маю сказати, що, до речі, Секретаріат був на самому витoku

цієї справи, тому що ми сказали, що ці контракти, які були висхідно неналежно оформлені, вони не мають ...*(Не чути)*

І в тому, що стосується енергетичних компаній в анексованому Криму, також тут є певні надії і є оптимістичні сподівання. І я можу вас запевнити, що ми і до цього підтримували Україну, наразі надаємо таку підтримку і не спинимося в подальшому це робити.

Ну, і маю сказати, що ця робота ведеться і, можливо, буде якийсь створено фонд для компенсацій, в тому числі і енергетичним компаніям. І такий досвід попередній є в історії людства. І один з механізмів може бути також через присуд спеціалізованого трибуналу, щодо якого зараз ведуться перемовини. Але треба розуміти і усвідомлювати, що це не відбувається швидко, що всі ці судові процедури, в тому числі і міжнародних судів, забиратимуть час.

І ми б хотіли тут співпрацювати з конкретними енергетичними компаніями, які вже готові просто зараз подавати такі позови в міжнародні арбітражі. Перш за все в тому, що стосується скорочення їхніх власних витрат на ведення таких позовів, позовних витрат. І, по-друге, надаючи стратегічні поради щодо того, як краще сформулювати свої вимоги і подивитися на те, де є більше можливостей виграти їхню справу.

Я не вдаватимуся тут в деталі щодо обох цих напрямків і скорочення витрат і ... *(Не чути)* поради. Ми будемо говорити, де краще, де знайти той правовий ... *(Не чути)*, до якого звернутися, тобто в яких арбітражах чи судах це буде доцільніше робити. Крім того, ми будемо говорити про те, як можна буде залучити фінансування з боку третіх сторін в допомозі таким енергетичним компаніям, а тут треба також враховувати ризики, пов'язані з цим процесом, і надати пораду в тому, що стосується їхнього розуміння, аналізу таких ризиків і їхнього зменшення. Але ми будемо робити все для того, щоб знайти такі розв'язки, такі рішення, які допоможуть українській стороні ефективніше переслідувати порушників.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Миколайович, я буду просити, щоб ми трішки, можливо ...*(Не чути)*, тому що час піджимає трішки. Давайте, є ж індивідуально, можна запитати.

Дивіться, якщо у нас по відео від народних депутатів немає запитань, то тоді будемо переходити давайте до другого питання. Поки що дякуємо, тому що потім ми ще хочемо перейти до REMIT.

Дивіться, в нас в REMIT буде більше часу для обговорення і в REMIT ми зможемо. Ми тут не зможемо дати всім запрошеним учасникам слово, на жаль, бо нам ще треба перейти до прийняття рішення. А в REMIT у нас буде більше часу, і ми там пообговорюємо, якщо треба, посидимо довше. Тому дякую.

Перше питання ми пройшли, почули інформацію. Спасибі керівникам Енергетичного Співтовариства.

Друге питання порядку денного – це проект Закону щодо внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язковості використання рідкого біопалива (біокомпонентів) у галузі транспорту (3356-д) (друге читання).

Цей законопроект десь років два тому був проголосований, чи півтора, був проголосований в першому читанні. Була складна процедура підготовки до другого читання, було багато нарад, як нам знайти баланс, компроміс між аграрним сектором, між тими, хто відповідний бензин продає, між тими, хто відповідний бензин виробляє, і між споживачами цього продукту, тому що їх інтереси також мають бути враховані.

У Анни Костянтинівни була позиція і вона її висловлювала також активно на нарадах, і ця позиція також допомогла знайти певний баланс, різні сторони пішли на компроміс, і ми знайшли, як на мене, збалансовану версію, з якою всі учасники ринку зможуть жити. Це перший крок, перший крок. І коли ми бачимо, що все працює, тоді можна робити другий крок по розвитку використання біоетанолу. Але нам треба зробити перший крок і побачити, що все працює.

Я зараз хочу надати слово заступнику міністра аграрної політики - Віталій Головня в нас є на відеозв'язку, - які також були активними учасниками цього процесу.

Віталій, якщо можна, коротку позицію міністерства з цього приводу. Тому що, власне, біоетанол – це те, що зачіпає міністерство. До речі, поряд з виробництвом біоетанолу зразу є ресурсна база для виробництва газу біометану, тому це дає поштовх новим енергетичним секторам. І, на мою думку, це є шлях, який може дати багато плюсів для України.

Віталій, прошу, вам слово.

ГОЛОВНЯ В.О. Дякую, Андрій Михайлович. Вітаю, шановні колеги!

Міністерство аграрної політики підтримує даний законопроект і введення 5-відсоткового додавання. І хочемо наголосити, що для аграрного сектора, особливо зараз і в майбутньому, це є все-таки великою перевагою. Тому що зі створенням таких умов з додаванням в Україні буде створюватися додаткова вартість. Додаткова вартість – це для аграріїв означає, що буде переробка в Україні, це будуть створені робочі місця. Це також буде розвиватися регіонально і буде певне зосередження, децентралізація і залучення як малих фермерів, так і інших, в переробці даної продукції. Це також зменшить навантаження на логістику, те, що зараз ми маємо такі суттєві здорожчання по даному напрямку. Це також надасть можливість вирішити частково питання екологічне з викидами CO₂. І, як ви вже замітили, що це також забезпечить певну енергетичну безпеку і децентралізацію стосовно розподілу і перерозподілу виробництва с/г продукції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Є ще бажуючі виступити? Прощу, Анна Костянтинівна і Остап Ігорович.

СКОРОХОД А.К. Ви знаєте, я, з однієї сторони, абсолютно погоджуюся, що нам треба рухатися в цьому напрямку і запроваджувати певні технології. Але я хочу нагадати, що у нас зараз війна і хоча ми і проводили багато різних конференцій, мене запросили лише на одну, я хотіла б про це теж нагадати. То я от сьогодні ознайомлювалася з кінцевою редакцією і я не можу сказати, що я там з усім можу погодитися. В мене більше тисячі правок, я зараз не буду їх, звичайно, тут ставити, якщо дійде до залу, то будемо вже говорити в залі. Але найголовніше щодо законопроекту – це те, що ми не робимо достатній перехідний період, на мою думку. Тому що обов'язкове введення 5 відсотків з 2024 року – це дуже короткий термін. І я безпосередньо спілкувалася з військовими, безпосередньо спілкувалася з головним штабом, і вони мені сказали, що вони використовують все, що горить. І коли я задаю питання про те, а скажіть, чи буде для вас питання критичним вмісту 5 відсотків у бензині, вони кажуть, зважаючи на ту техніку, яку ми використовуємо і яка в дуже великій кількості ще з Радянського Союзу, для них це питання надпринципове.

І хоча в законопроекті передбачено те, що додавання не відбувається для замовлення Міноборони, так само хочу наголосити на тому, що у нас дуже часто в воєнних умовах заправка транспорту відбувається не виключно за тим, що поставляється, а на звичайній автозаправці. І таких випадків дуже і дуже багато.

І тому все-таки, на мою думку, якщо ми і запроваджуємо безальтернативність того, що в паливо додаватимуть 5 відсотків... *(Не чути)* військова техніка. І запроваджувати такі зміни або вже після перемоги, або зробити альтернативність і на період переходу такого зробити, щоб не було виключно зобов'язання додавання цих 5 відсотків, але щоб на ринку було як і з додавання, так і без додавання, в тому числі на заправках. Тому що оце питання, дійсно, йде безпеки, і безпеки не тільки енергетичної.

А загалом я можу погоджуватись, що галузь треба розвивати, дійсно, це необхідно для аграріїв. По великому рахунку, тут йде питання про бізнес і

про ринок збуту. Тому що ми сьогодні можемо виробляти біоетанол і експортувати його в Європу. Але, якщо Україна зобов'язує своїх виробників палива додавати 5 відсотків біоетанолу, це означає, що вона створює безпосередній ринок збуту всередині країни. І тому тут трохи не питання енергетичної безпеки – тут питання бізнесу.

І все-таки я вважаю, що нам з колегами, якщо ми вводимо такі 5 відсотків і йдемо в розвиток цієї сфери, давайте все-таки подумаємо про військових і про те, що якщо у них заглохне якась техніка через ці незначні, хоча на першу думку, 5 відсотків, але повторюся, про значність 5 відсотків для старої військової техніки наголошують самі військові. Це не моя видумка.

Тому я думаю, що ми навіть комітетом можемо провести або поправку якусь, або якимось ще ось цю безальтернативність на період дії військового стану все-таки прибрати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло, Анна Костянтинівна.

Є відповідь на ваші питання. Вже це зробили. Тому що для потреб Збройних Сил України не є обов'язковим 5 відсотків біоетанолу. Для їхніх потреб, я чув ваші зауваження, тепер ви послухайте, будь ласка, мою відповідь. Для їхніх потреб не є обов'язковим це змішування. Відповідно техніка, вона в абсолютній більшості вона на дизелі, звичайно, працює, там взагалі ніякого змішування немає. Навіть те, що працює на бензині, і те, що держава забезпечує, там такої вимоги немає.

Якщо хтось заправляється на АЗС, це від заправляється за власні кошти. Тому, звичайно, що так воно не має працювати, і це винятки якісь, коли хтось, можливо, поїхав в тил там по якихось питаннях, я не знаю, чи службових, чи особистих. А так держава забезпечує всі Збройні Сили України паливом і держава забезпечує паливом, в тому числі бензином, і забезпечує бензином тим, де немає вимоги по 5 відсотків біоетанолу. І

держава це забезпечення виконує, на сьогоднішній день є і бензин, і дизель у всіх військових.

Стосовно перехідного періоду. Він якраз був передбачений і посунутий аж до 1 червня 2024 року. Це більше року для того, щоб був час підготуватися. В Україні є багато спиртзаводів, які працюють, які приватизовані, є багато біоетанольних заводів, які в процесі будівництва, є ті, які вже добудовуються. Тому я впевнений, що біоетанол буде і з цим жодних проблем не буде. Це буде конкурентний ринок, де буде робота, і аграріям, і де буде вибір покупців цього етанолу. І, окрім того, так само дається можливість з питань безпеки поставляти в Україну біоетанол вже в змішаному вигляді з країн Європейського Союзу.

Стосовно того, поїде техніка чи не поїде. У нас була дискусія і про 15 відсотків вміст біоетанолу, і про 10 відсотків, ми саме зупинилися на 5 відсотках. Тому що це та величина, яка абсолютно підходить для того, щоб поїхала люба будь-яка техніка. Тому в цьому і полягав компроміс. Тому що є ті, хто хочуть, щоб було біоетанолу більше, зокрема аграрії або біоетанольна асоціація, є ті, хто хочуть, що краще його було менше або зовсім не було, але в тому і полягає компроміс. А є ті, хто хочуть, що тільки купували в Україні для якихось тут аграріїв. І питання безпеки не береться до уваги, де його тоді змішувати, як бути з постійними повітряними тривогами, ракетними ударами. Тому в даному випадку була продумана м'яка така компромісна версія, де є відповіді на ці запитання, які ви дали. Тому тут якраз питання військових, воно в явній формі: держава має забезпечувати всіх військових відповідним бензином.

Прошу, якщо є доповнення, прошу, скажіть.

СКОРОХОД А.К. Має і забезпечує – це трохи різні речі. І якби не спілкувалася з військовими, я б про це не говорила.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я теж спілкувався.

СКОРОХОД А.К. Я не знаю, я говорила зі штабом, Головнокомандувачем.

_____. *(Не чути)*

СКОРОХОД А.К. Щось їздить. Ні, їздять. І нам мою думку, все-таки безальтернативність з 2024 року – це зарано. Більше того, чому я як споживач палива не можу мати вибору – заправляти мені машину з додаванням чи без додавання?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

СКОРОХОД А.К. Тобто це все одно питання бізнесу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло, о'кей. Зрозуміло.

Ми з Вікторією Олександрівною були, їздили якраз у Відень в Energy Community, і проїжджали по заправках Польщі, була, по-моєму, Чехія, якщо я не помиляюся, Словаччина і Австрія. І я спеціально звернув увагу Вікторії Олександрівни, вона мені не дасть обманути, і Інни Романівни, ми підійшли до пістолета і подивилися, а що там продається. На всіх пістолетах значок E5, якщо виїжджаєш автомобілем в Європу, зразу стоїть E5. E5 – це означає, що 5 відсотків вміст біоетанолу. Ми нічого не вигадуємо нового, ми беремо той досвід, який є, у всіх країнах діє E5. В деяких країнах діє E10 – це 10 відсотків вміст біоетанолу, а в деяких країнах, буквально одна чи дві, це, по-моєму, Швеція і, можливо, ще хтось, діє навіть E15. Ну, звичайно, що для України на теперішньому етапі треба починати з E5 і подивитися, к воно все буде працювати.

Прошу, Остап Ігорович.

ШИПАЙЛО О.І. В мене питання до заступника міністра аграрної політики. Ви чуєте мене, да?

ГОЛОВНЯ В.О. Так-так, звичайно.

ШИПАЙЛО О.І. А в мене питання, а скажіть мені, будь ласка, я просто один вам приклад наведу, що цей закон дає українським аграріям, особливо, ви сказали про середнього українського аграрія. Цей закон зобов'язує, щоб в бензині була частка біоетанолу. Наприклад, великий імпортер в Україні, це я говорю про реальний приклад, який є зараз, великий імпортер в Україні купляє бензин у світової компанії БіПі, в якій вже є певна частка біоетанолу, там 5 відсотків, 7, ну та, яка є по закону і яка потрібна. Скажіть, будь ласка, як середній фермер добереться до компанії світової БіПі, яка купляє корабельні партії, наприклад, у Аргентини чи Бразилії, і реалізує її біоетанол. І імпортер купить у компанії БіПі бензин, який вже розмішаний, завезе його в Україну і реалізує. А хочу більше сказати, такий бензин зараз і є в Україні, тому що зараз виробництва нашого немає, тому що весь бензин, який імпортується в Україну, я думаю, в більшості своїх випадків є з біоетанолом. Так що дає цей закон українському аграрію? Я вже не говорю про те, що цей закон лежав два роки в нашому комітеті і от зараз ми вирішили його прийняти.

Відповідьте на питання, середній аграрій, про кого говорили, що дасть йому сьогодні прийняття цього законопроекту?

ГОЛОВНЯ В.О. Розкажую. На сьогодні для середнього аграрія, як ви знаєте, логістика плече має бути якнайменшим. Там, де розташовані спиртові заводи, які будуть переобладнані чи вже є біоетанольними, тобто вони розташовані у нас по всій Україні. І, звичайно, якщо є спиртовий чи біоетанольний завод, наприклад, у Вінницькій області, то сировинну

кукурудзу вони не будуть везти з Одеської області, і вони будуть купувати в тих фермерів і в тих виробників, які найближче розташовані до цих заводів.

Ми були на подібних заводах і бачили, у кого вони купують. Вони не купують у великих компаній і не везуть здалека. Вони купують у тих, хто до них розташований найближче, і відразу платять кошти. Тобто ці фермери сьогодні можуть продати три машини і мають обігові кошти, а завтра можуть продати десять машин, і вони не залежать від міжнародних трейдерів, які купують у них просто зерно і залежать, і збивають їм ціни. І коли вони чекають... А міжнародні трейдери вони по 2-3 машини вони не завжди хочуть брати, а якщо беруть, то ви розумієте, по якій формі, можливо, по другій формі.

Тому якраз оця децентралізація вона допоможе.

ШИПАЙЛО О.І. Можна, я уточню питання. Що їм заважає це зараз робити? Все, що ви перерахували все правильно, але ...

ГОЛОВНЯ В.О. Для виробників біоетанолу це буде певна гарантія того, що вони сьогодні-завтра будуть виробляти біоетанол і цей біоетанол буде споживатися в Україні.

ШИПАЙЛО О.І. Так він і так споживається зараз в Україні.

(Загальна дискусія)

Дивіться, бензини, якщо ви візьмете сертифікат на будь-якій заправці великої мережі, наприклад, там будь якої, не хочу говорити, то побачите, що в ньому вже є вміст біоетанолу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це неправда.

ШИПАЙЛО О.І. Тому що вона купляє в європейського виробника...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це неправда...

ШИПАЙЛО О.І. Як неправда? Да ви прекрасно знаєте краще нас, що це правда.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я, звичайно...

ШИПАЙЛО О.І. Давайте, я вам назву вам назву мережі, і ми візьмемо сертифікат і всім колегам покажемо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скажіть.

ШИПАЙЛО О.І. Мережа WOG, яка купляє в БіПі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мережа WOG...

ШИПАЙЛО О.І. Мережа WOG, яка купляє бензин, вироблений на заводі БіПі (British Petroleum). Домовились?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все. Домовились. Візьмемо сертифікат і обмінємося з колегами інформацією щодо цього.

ШИПАЙЛО О.І. Я вважаю, що цей закон аграріям нічого не дасть. Дивіться, я не кажу, що цей закон неправильний, це потрібно робити точно. Але це не потрібно робити під час військового стану, ми не розуміємо, що у нас буде завтра. Ми свідомо себе обмежуємо, свідомо ставимо собі якісь запобіжники. Цей закон можна приймати, але тільки з веденням після закінчення дії військового стану. І аграріям станом на сьогодні він взагалі нічого не дасть. Тому не треба говорити про аграріїв.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Є у нас позиція Міністерства аграрної політики. На мою думку, в Україні виникне ринок споживання, приблизно там, я не знаю, 150 тисяч тонн біоетанолу, тому що потрібно буде це робити. Є, звичайно, позиція, які кажуть: забороніть ввезення змішаного продукту, щоб купляли тільки в Україні і змішували тільки в Україні. Але це, по-перше, питання безпеки, тому що змішання це виробничий процес і концентрація ресурсів на окремих нафтобазах, це величезні ризики з точки ракетних ударів.

І друге. Я не представляю, як ми можемо заборони ввезення ресурсу з Європейського Союзу, в той же час прагнучи стати частиною Європейського Союзу. Це трошки виглядає нелогічно.

Тому в даному випадку якраз, на мою думку, оті 150 тисяч тонн, які будуть в Україні, які будуть ринком в Україні, вони з часом або відразу будуть купляти український біоетанол. Чому? Тому що біоетанол в Україні очевидно, що дешевше ніж біоетанол в Європі, тому що в Європу біоетанол завозиться. І ринок тут скаже своє слово. Тому що змішування в Україні, звичайно, буде давати більшу маржинальність ніж покупка готового ресурсу змішаного в Європі, тому що сам біоетанол в Україні дешевший аніж в Європі. І з часом всі учасники ринку до цього прийдуть, і в Україні, думаю, буде, багато біоетанольних заводів і ціни будуть якраз привабливі для того, щоб купляти біоетанол в Україні. Ось і все.

Зараз на європейський ринок продавати можна, в Україні ринку немає. Ми ж говоримо про створення ринку в Україні, в Україні такого ринку немає.

Якщо є твердження про те, що зараз продається бензин з біоетанолом, то це має позначатися. Наприклад, на БРСМ або на KLO іноді було, або на БРСМ і є позначення вмісту біоетанолу. Наприклад, там було 40 відсотків біоетанолу. Ціни зазвичай нижчі, черги не стояли, тому що 40 відсотків – це багатенько і тут не кожен автомобіль може з цим поїхати. Якщо є інший вміст, він має бути вказаний. Зараз ми говоримо, що це буде стандарт той,

який буде використовуватися в Україні Е-5, такий, який використовується у Європі.

ШИПАЙЛО О.І. Можна ще уточнююче питання? У вас є логіка про 150 тисяч тонн на ринку біоетанолу в Україні. А з чим він буде мішатися, якщо станом на зараз у нас немає нафтопереробних заводів діючих?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Він буде змішуватися з бензином. Тому що бензин, по-перше, в Україні, не будемо вдаватися в деталі...

ШИПАЙЛО О.І. З імпортованим бензином, ви вважаєте, він буде змішуватися?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Звичайно, він буде змішуватися з імпортованим бензином. І, по-друге, не будемо вдаватися в деталі, але іноді буває, що в Україні щось також виробляється.

Якщо є імпортований бензин і якщо є біоетанол, який по привабливих цінах ти можеш взяти локально, наприклад, в Івано-Франківській області чи в Чернігівській області, чи в Хмельницькій області, то, звичайно, що тобі вигідніше на нафтобазі налаштувати цей виробничий процес, тут змішати і ти отримаєш середню собівартість цього ресурсу нижчу ніж цей біоетанол буде змішаний десь в Німеччині і привезений в Україну. На мою думку, це дасть можливість аграріям працювати.

В тому й полягає компроміс, що це не те, що хотіли б аграрії, які хотіли би відразу 15 відсотків і купувати тільки в них, але, з другої сторони, якщо ми запитаємо представників нафтопереробних заводів або мереж АЗС, то вони, можливо, не в захваті навіть і від 5 відсотків. І компроміс полягає в тому, що ніхто не перетягнув канат в свою сторону, а приймається якесь збалансоване рішення. На мою думку, от такий компроміс ми і досягаємо, і в період часу 1 червня 2024 року – це частина цього компромісу.

Якщо є ще запитання якісь, то...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Андрій Михайлович, у мене швидке запитання. От я розумію, хто за цей законопроект. Я почув від пані Анни Костянтинівни, хто, умовно, проти, там військові. Якщо військові проти, то вони такі ж самі споживачі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, військові – мається на увазі військова техніка.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Техніка військова. А цивільна техніка, як вона?

СКОРОХОД А.К. Ви розумієте, що більшість машин, якими користуються військові, вони... я не знаю, мого віку? І вони теж не можуть використовувати бензин з домішками... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло, Анна Костянтинівна. Ваша позиція зрозуміла.

Суть вся полягає в деталях. Наші автомобілі зараз дуже часто виїжджають в Європу, тому що немає іншого, в кого більш нові. *(Шум у залі)*

Анна Костянтинівна, ну, давайте не буде це от, репліка на репліку, по черзі просто.

З Західної України виїжджає багато автомобілів, без проблем заправляються на Е5, і компроміс якраз полягає в деталях: зробити Е20 (20 відсотків біоетанолу), 30, 40 чи зробити перший крок – мінімально зробити 5 відсотків? На 5 відсотках бензину може поїхати практично кожен... ну, не практично, а кожен автомобіль. Особливо якщо цей процес почати влітку, так, як ми пропонуємо, з 1 червня, для того щоб машина адаптувалася і вже в зимовий період входили вже нормально. Ніяка машина різниці не відчує при 5-відсотковому вмісті біоетанолу. І в тому суть м'якої норми і такого першого кроку, який діє в Болгарії, де теж є різні автомобілі, ну, в Польщі

там, Польща зараз зробила рух вперед, звичайно. Ну, в різних європейських країнах це діє, і це працює, і з цим всі живуть.

Прошу, Анатолій Вячеславович.

КОСТЮХ А.В. Я пару слів хочу сказати. Я можу з чимось погоджуватись, з чимось не погоджуватись, але ми не повинні бути такими циніками і казати про те, що військові не поїдуть. Ну, це, ну, просто... Анна Костянтинівна, про це говорити... Я вам кажу, що раніше машини, оці "жигулі", їздили на конденсаті з коксохімії, добавляли туди просадки, їздили, і нічого страшного в цьому не було. Якщо буде 5 відсотків біоетанолу, якщо все це нормально, нічого страшного, вся Європа їздить. І наші "жигулі" будуть їздити, на тих, що їздять там хлопці. Які машини військові глобально, я таких машинах зовсім не знаю. Ну, які воюють і заправляються бензином на передовій. На тих, що хлопці пересуваються, - може бути. Я ж кажу, можемо тут сперечатися і з Остапом там, і хто що буде казати. А те, що це будуть додаткові робочі місця, що це буде, люди будуть задіяні в цьому процесі, в тому, що у нас буде надана вартість, то це безперечно.

Не треба про військових, я прошу вас, от не кажіть про це.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Давайте по черзі, Анатолій Вячеславович піднімав руку. Анатолій Вячеславович піднімав руку, він піднімав руку. Після цього Остап Ігорович. Після цього Анна Костянтинівна. Всіх влаштовує? Прошу.

КОСТЮХ А.В. А можна запитання. На сьогоднішній біоетанол, який виробляється в Україні, діє якийсь акциз? Якщо його нема, наскільки я знаю, то відповідно тому він, як мінімум зрозуміло, чому він дешевший від європейського. Але як тільки його почнуть додавати в автомобіль і появиться ринок взагалі біоетанолу, я думаю, що появляться ініціативи, щоб на нього

ввести додатковий акциз, відповідно він уже в майбутньому може здорожчати. Мені чисто цікаво технічно, тому, щоб розуміти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Я не чув, що... Анатолій Вячеславович, я не чув про ініціативи ввести додатковий акциз, навпаки, були ініціативи навіть зменшити акциз. Але окрім акцизів впливає ще попит і пропозиція.

В Україні на сьогоднішній день, по-перше, є приватизовані спиртзаводи Укрспирту в різних регіонах і вони також можуть виробляти, і деякі з них і будуть виробляти біоетанол. І в Україні на сьогоднішній день будується багато досить біоетанольних заводів перш за все з прицілом на експорт, але, разом з тим, і на український ринок вони також можуть давати біоетанол. Тому очікується, що в найближчі роки біоетанолу стане в Україні суттєво більше. А якщо стане його суттєво більше, то велика пропозиція призведе до того, що у нас ціни будуть точно нижчі ніж в Європі, тому що все-таки ми аграрна країна, а не, наприклад, Німеччина чи Австрія.

Тому в даному випадку є всі передумови вважати, що в нас ціна біоетанолу буде нижча і змішування цього буде відбуватися в Україні. Я думаю, що мінімум половина ринку зразу буде змішувати в Україні, а друга половина, я думаю, протягом якогось періоду часу теж перейде на змішування в Україні.

Остап Ігорович, потім Анна Костянтинівна, потім...

ШИПАЙЛО О.І. Дивіться, просто, колеги, я ж хочу, щоб ви зрозуміли мою думку. Моя думка. Це є в цілому світі, біоетанол є в цілому світі. Звичайно, Україна це має ввести, це однозначно. Ми просто два роки це вводимо, вже давним-давно, напевно, мали це ввести і зробити. Просто цей закон в цій конструкції, він нічого не змінить ні для аграрної нашої галузі, ні для чого. Цей закон, як він написаний, прийнятий, просто нічого не поміняє. Отак, як все було, так, як зараз спиртові заводи працюють і експортують, так, як наша аграрна галузь працює, так нічого не зміниться, як імпортери

імпортують, так вони і будуть імпортувати. Цей закон написаний, напевно, для європейських виробників.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

ШИПАЙЛО О.І. Звичайно, правильно було би змішувати тут, але це треба йти через акцизну політику, через стимули якісь податкові. Зараз на біоетанол є акциз, ні один імпортер не буде вести везти сюди бензин, щоб тут його змішати, тобто їм треба цілий процес організувати, якщо він може купити на цьому ж заводі на пару копійок дорожче вже змішаний, з сертифікатом і з гарантією виробника. Ну, не буде тут просто ринку біоетанолу і все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Ваша позиція зрозуміла.

Міністерство аграрної політики думає по-іншому, і я теж думаю по-іншому. А бажання деяких інвесторів, біоетанольні заводи, заборонити сюди завезення, щоб змішували тільки у них, я вважаю лобізмом і таке вже робити неправильно. У нас вільний ринок, і ми з Європейським Союзом маємо торгувати на паритетних засадах.

Прошу, Анна Костянтинівна.

СКОРОХОД А.К. Якщо у нас вільний ринок, то чому мене заставляють купувати з вмістом 5 відсотків біоетанолу і не дають вибору на те, щоб я купувала хоча б якийсь певний перехідний період без вмісту біоетанолу?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Анна Костянтинівна, перехідний період є. По-перше, сам перехідний період – це те, що наш законопроект дуже довго обговорювався. По-друге, є більше року часу. По-третє, це те, що працює в Європі. Вікторія Олександрівна бачила, ми нічого свого не придумали, ніякої новизни тут ми не вводимо.

Чому це робиться? Тому що це ще є питання екології, в Україні це аграрний сектор, питання екології. І в містах найбільшими забруднювачами є що? Автомобілі. І викиди з паливом дає біоетанол суттєво нижче, аніж з паливом, де немає біоетанолу.

СКОРОХОД А.К. Суттєво нижче – це наскільки? Там мінімум, там мізер просто.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, якщо є інші ідеї, як знизити викиди в містах, то їх потрібно озвучувати, ми будемо підтримувати. Звичайно, при 5 відсотків це зниження викидів буде на, не знаю, може 2-3 відсотки. Але, якщо потім буде зроблений наступний крок, другий, то потім ще буде зниження викидів. Але ми не зможемо зробити другий крок, ми не зможемо зробити третій крок, щоб у нас було Е10, або Е15, щоб аграрії могли більше продавати, чи ще щось. Чи, можливо, по біодизелю ввести Б7, так, як є в Європі. Ми не зможемо зробити другий, третій крок, якщо ми не зробили перший крок.

СКОРОХОД А.К. А чому ми думаємо тільки про аграрія, але і не про споживача?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Анна Костянтинівна...

СКОРОХОД А.К. Ну, тут же має бути якийсь вибір. Чому держава думає про аграрія і те, що йому потрібен ринок збуту, який ми створюємо? По великому рахунку, коли ми змушуємо підприємство розбавляти бензин, ми створюємо ринок збуту для того, хто виробляє біоетанол.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Анна Костянтинівна...

СКОРОХОД А.К. Чому в мене як споживача немає вибору?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я відповім, просто по декілька раз на одне і те саме питання складно відповідати.

Розкажу тоді весь процес. Прийшли ті, хто представляють біоетанольну галузь, і кажуть, давайте ми введемо 15-відсотковий вміст або введемо пільгу, якщо буде 40 відсотків біоетанолу в бензині. Я кажу, ні, ні, дивіться, це перекіс, споживач не кожен поїде на такому продукті. Прийшли інші, наприклад, нафтопереробні заводи. І в них позиція: не потрібно ніякого біоетанолу, ми хочемо виробляти бензин і його продавати. І прийшли автомобілісти, і кажуть, якщо буде Е15 чи Е40, то для деяких автомобілів буде проблема. І в рамках всього цього ми шукаємо компроміс, при якому вмісту не буде проблеми. При вмісту Е5, при Е5 не буде проблеми.

Ви кажете, що ми думаємо про аграріїв, Остап Ігорович каже, що це аграріям нічого не дає. Воно не дасть їм дуже багато, але щось дає, це теж компроміс. Мережі АЗС. Чи зможете ви продавати продукт, який буде користуватися попитом і буде хорошої якості? Ну, можуть з цим жити, можуть з цим жити і мережі АЗС. От в цьому і полягає компроміс.

Якщо він живе і працює, робимо наступний крок: другий, третій. Якщо потрібна буде пауза, візьмемо паузу, підкоригуємо щось. От в цьому і полягає компроміс. Тому що тут в нас висловлюються дві діаметрально протилежні думки: одні кажуть "аграріям нічого не дає", а другі кажуть "чому ви думаєте тільки про аграріїв?" Ну, правда ж...

СКОРОХОД А.К. Ні, я кажу те, що ви сказали. В мене питання в іншому стоїть: чому в мене немає вибору як у споживача? Чому я не можу приїхати на заправку і заправитися або з додаванням, або без додавання, або з 5 відсотками, або з 15 відсотками?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, по тій же самій причині, що і в Європі. Є питання екології. Але я вашу позицію зрозумів.

Давайте тоді визначимося шляхом голосування, а далі зал вирішує більшістю.

Можливо, є бажання щось... Чи немає бажання нічого сказати? Немає.

ДИРДІН М.Є. Я перепрошую, пане голову. Народний депутат Дирдін Максим. Я подавав поправки, ви будете проходити по правках чи ні? Я просто перший раз у вашому комітеті, не знаю вашу процедуру.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А які поправки є?

ДИРДІН М.Є. До цього законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Номери поправок знаєте?

ДИРДІН М.Є. Ні, дивіться, я просто хотів би для себе з'ясувати, якщо ви дозволите, з вашого дозволу, стосовно дискусії з цього законопроекту. Я подавав правки, і я теж для себе хотів би зрозуміти, чому немає альтернативи, ну, хто хоче, а хто не хоче заправляти. От я з цієї дискусії вашої не зрозумів для себе. От як мені голосувати, щоб я міг зрозуміти, чому немає альтернативи в даному питанні?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Я ж давав відповідь вже на це питання. Є питання екології. Чому в Європі забороняють дизельні автомобілі? Або чому ми на попередньому нашому комітеті проголосували за введення електробусів, коли не буде альтернативи, з певного періоду часу можна буде

купляти лише електротранспорт? І я думаю, що ви за це також проголосували в залі.

Є питання екології, де є загальносуспільні інтереси. І цей принцип зараз працює в Європі. В багатьох країнах обов'язковим є Е5, тому що європейські інституції проаналізували, що Е5 не наносить шкоди споживачам автомобілістам або взагалі не наносить, або вона невідчутна, нематеріальна, але я думаю, що взагалі не наносить. Але, з другої сторони, воно надає всім бенефіти у вигляді кращої екології. Тому в деяких країнах діє Е5 – 5 відсотків вміст, а в деяких країнах діє Е10 – 10 відсотків вміст біоетанолу. А в деяких країнах, в Швеції, діє Е15 – 15 відсотків вміст біоетанолу. І вибору немає. Тому що вони проаналізували, що автомобілі можуть їздити, цей автопарк, який є в Швеції, може їздити на Е15, але при цьому все суспільство, всі громадяни Швеції дихають більш чистим повітрям, тому що це зменшує викиди.

Це те, як це питання аналізувалося і вирішувалося в Європі. Ми нічого свого не придумали, ми зробили перший крок той, який Європа робила 20 років тому.

ДИРДІН М.Є. І, якщо дозволите, ще одне запитання, щоб для себе. Якщо бензин завозиться уже з біоетанолом, там 5 відсотків, 10 відсотків, як бути в тому випадку, чи буде змішуватися, чи він не буде змішуватися в Україні? І ще раз.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, ми ж це вже проговорювали, він може змішуватися в Україні. Питання було в тому, і це обговорювалося, чи може він завозитися вже змішаний. Є два фактори.

Фактор перший. Ми не можемо обмежувати торгівлю з країнами Європейського Союзу, якщо ми самі хочемо стати частиною Європейського Союзу, це нелогічно.

І фактор другий – питання безпеки. Чи готові ми концентрувати на якихось нафтобазах, можливо, зразу, якщо ми заборонимо ввезення, то доведеться концентрувати, з точки зору безпеки, ракетних ударів, безпеки людей і взагалі наявності того ресурсу, і збереження ресурсу, щоб у нас не виникло ситуації, як була в травні минулого року.

От ці от два фактори і говорять про те, що можна і так, і так. Я думаю, що буде змішуватися в Україні по причині економіки, тому що тут біоетанол, звичайно, дешевший ніж в Європі.

ДИРДІН М.Є. І останнє, з вашого дозволу. Я от, дві правки було щодо санкцій, в мене було дві правки стосовно того, щоби підняти штраф за оті всі моменти, якщо будуть порушення.

В даному законопроекті було, який був прийнятий в першому читанні, там були цифри, наприклад, в розмірі 7 прожиткових мінімумів для працездатних осіб. І я пропонував замість 7 зробити 20, але в даній редакції нам на друге читання там ще зменшили – 6. Чому йде зменшення, а не збільшення?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я думаю, що тут ви як юрист зі мною погодитесь: головне – невідворотність покарання, а не строгість. Тому в даному випадку ці штрафи можна ж накладати часто. Тому, якщо їх накладати часто, то відповідно і сума буде зовсім інакша. Тому в даному випадку ми не є якийсь фіскальний орган. Якщо ми будемо бачити, що штрафи не працюють, тоді будемо разом їх змінювати. Я думаю, треба просто подивитися, тим більше, що це все буде працювати з 1-го... мало би працювати з 1 червня 2024 року. І до того часу, якщо там буде загальним консенсусом прийняте рішення, що штрафи інші, то їх змінимо.

ДИРДІН М.Є. Ну, як юрист я вам скажу, що, знаєте, якщо штраф був маленький і не співмірний зі шкодою, то, мабуть, краще заплатити маленький

штраф і далі робити шкоду, ніж збільшувати штраф, і тоді буде економічно не вигідно робити правопорушення. Ну, наприклад, в Німеччині, там, дійсно, штрафи великі, економічно не вигідно порушувати закон.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі вам. Спасибі. Коментар зрозумілий.

Давайте тоді поставлю на голосування, а далі, яке рішення буде, таке і буде. В мене біоетанольного заводу немає і не планується, і мережі АЗС в мене теж немає і не планується. Тому будемо далі вже вирішувати сесійним залом.

Я тоді ставлю на голосування включити до таблиці правки номер: 22, 886, 1063, 1107, 1114, 1168, 1261. І проголосувати за праву колонку, та, яка роздана нашим колегам народним депутатам. Та м'яка версія, яка відпрацьована, як ми чули коментарі тут, з однієї сторони, що вона нічого не дає, а другої сторони, що не можна, бо це не на часі і це занадто на стороні аграріїв. Мені здається, що це показує, що в нас знайдено певний компроміс і баланс посередині, якщо в нас є такі протилежні думки.

Тому ставлю на голосування. Олексій Юрійович, можете порахувати тоді?

_____ . Ці правки включаються, підтримуються і в другому, і в цілому...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. Включити ці правки до таблиці, підтримати праву колонку і подати в зал для голосування в другому читанні і в цілому з техніко-юридичними правками, як це завжди ми робимо.

Хто за відповідне рішення, прошу проголосувати. Тут у нас скільки?

КУЧЕРЕНКО О.Ю. 7, я бачу. Перевірте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 7. 7 голосів "за".

Тепер по онлайн-зв'язку. Бондар Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Волинець Михайло Якович. Немає.

Горобець Олександр Сергійович.

ГОРОБЕЦЬ О.С. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гриб Вікторія Олександрівна вже є.

Єфімов Максим Вікторович.

Жупанин Андрій Вікторович.

Іоффе Юлій Якович.

Камельчук Юрій Олександрович.

Кісільов Ігор Петрович.

Кіт Андрій Богданович.

КІТ А.Б. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Костюх Анатолій Вячеславович був "за".

Красов – за.

Кучеренко – за.

Мороз Володимир Вікторович – за.

Мулик Роман Миронович.

МУЛИК Р.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Нагорняк Сергій Володимирович.

Пивоваров Євген Павлович.

ПИВОВАРОВ Є.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Припутень Дмитро Сергійович.
Семінський Олег Валерійович.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Скороход Анна Костянтинівна – утрималась.
Совсун Інна Романівна.
Хлапук Максим Миколайович був "за".
Шаповалов Юрій Анатолійович.

ШАПОВАЛОВ Ю.А. Шаповалов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шипайло Остап Ігорович – утримався.
Юнаков Іван Сергійович.

ЮНАКОВ І.С. Юнаков – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрченко Олександр Миколайович.

ЮРЧЕНКО О.М. Утримався.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. 15. Правильно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. 15.

Іоффе Юлій Якович. Чи на зв'язку з нами Юлій Якович Іоффе? Немає.
Не брав участі у голосуванні.

Іоффе Юлій Якович, на зв'язку? Він був, зараз немає.

15 голосів – за. Рішення прийнято.

Далі сесійний зал буде вирішувати, визначатися. Спасибі.

Переходимо до третього питання порядку денного, важливе третє питання. Це презентація законопроекту про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках (№5322). І тут доповідач числиться Герус Андрій Михайлович, я би передав слово Гавві Дарині Юріївні, заступнику голови секретаріату, для того, щоб вона зробила презентацію по відповідному закону, зробила презентацію по відповідному законопроекту і ми могли обговорити основні норми.

Можливо, ще, якщо пан Артур поспішає на зустріч, якщо час піджимає, можливо, два слова по цьому законопроекту.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Андрій Михайлович, дозвольте тему регламенту. Я абсолютно не проти презентації, ми ж бачили, там був захід USAID потужний, просто, може, обговорити спірні моменти одразу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, Дарина, там буде інша презентація.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Оперативно.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. ...розуміємо, що про говориться. І, дійсно, безумовно, пана Артура почути.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Або можемо так: у нас 5 хвилин на презентацію, тоді ваш коментар. Тоді далі ми тут будемо обговорювати, якщо у вас з часом отримується, ми будемо раді, якщо ви залишитесь. Добре?

У нас на зв'язку ще... Так як, ти зробиш презентацію, може, спочатку?

Давайте, у нас з USAID є на зв'язку?

_____. *(Виступ іноземною мовою)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Thank you very much.

Далі ми тоді даємо слово Дарині, щоб вона коротенько розказала про основні норми. В мене прохання, лаконічно, там 5 хвилин, і там, де є більше питання конкретики, те, що цікавить учасників ринку, ви десь відчуваєте, що цікавить учасників ринку, от про це більше сфокусуватися.

Прошу, Дарина Юріївна.

ГАВВА Д.Ю. О'кей, дякую. Я буду намагатися.

Але я все рівно візьму декілька секунд, щоб подякувати за всю ту участь, яку нам приділили наші учасники ринку. Ми вдячні Energy Community, проекту USAID ESP за конструктивну участь в проведених нарадах, в наданні численних консультацій щодо імплементації Регламенту REMIT.

Тоді я коротко скажу, що 5322 це про: перше – запровадження інструментів протидії зловживанням на оптових енергетичних ринках, друге – це встановлення заборони маніпулювань, третє – це вимоги розкриття інсайдерської інформації учасників ринку, четверте – це зобов'язання професійних організаторів торгів повідомляти про підозрілі операції.

І тепер я пропоную вам коротко ознайомитися з головними нововведеннями, які пропонуються в цьому законопроекті. У вас у всіх є презентація, можливо, так буде вам зручніше зрозуміти наш законопроект.

По-перше, на рівні закону додається визначення, що таке маніпулювання на оптових енергетичних ринках. Законопроект забороняє здійснювати будь-які маніпулювання або спроби маніпулювання. Регулятор затверджує невичерпний перелік практик, які можуть бути маніпулюваннями або спробою маніпулювання на енергетичних ринках.

По-друге, вводиться поняття "інсайдерська інформація" – це неоприлюднена інформація точного характеру щодо оптових енергетичних продуктів на ринку природного газу та ринку електричної енергії, розкриття або оприлюднення якої може значно вплинути на їх ринкову ціну. І тут вимоги до оприлюднення інсайдерської інформації також визначає регулятор.

Як ви вже зрозуміли з мого виступу, з метою оперативного виявлення порушень на енергоринках регулятору додаються нові компетенції. І я тут скажу за регулятора. Це і введення реєстру учасників енергоринку, реєстру компаній, які будуть збирати інформацію про господарсько-торгівельні операції, це і складання порядків, це визначення дій, що мають ознаки маніпулювання або спроб на енергетичних ринках, а також проведення розслідувань зловживань та застосування відповідних штрафів.

Зараз я пропоную змодельювати, як це працюватиме. Щоб здійснювати операції на енергетичних ринках за порядком, затвердженим регулятором, необхідно стати учасником оптового енергетичного ринку... *(Не чути)* Надавати таку інформацію вони можуть через адміністраторів передачі даних, а інсайдерську інформацію через адміністраторів платформ інсайдерської інформації, або самостійно, перед цим набувши відповідного статусу згідно рішення регулятора.

І в цій структурі взаємовідносин учасник - регулятор ОГТСУ, Укренерго та "Оператор ринку" будуть гарантованими адміністраторами передачі даних та адміністраторами платформ інсайдерської інформації. Це робиться для того, щоб на етапі становлення процесів забезпечити подання звітності регулятором.

Регулятор в свою чергу здійснює моніторинг енергоринків та поведінки учасників. В процесі моніторингу та під час проведення розслідувань регулятор взаємодіє з АМКУ, НКЦПФР та іншими органами. При виявленні факту або при наявності підозр про порушення регулятор ініціює

розслідування та повідомляє про це раду органів регулювання Енергетичного Співтовариства і, власне, Секретаріат Енергетичного Співтовариства.

Також регулятор затверджує порядок розслідувань порушень. У разі виявлення зловживань за результатами розслідувань регулятор накладає штрафи. Порядок визначення штрафів також затверджує регулятор. Законопроект передбачається максимальний поріг штрафів, які регулятор може накласти за порушення на оптових енергетичних ринках.

І зараз, будь ласка, останні слайди, які вам роздані, можливо, їх там відкривайте.

При визначенні максимального порогу штрафів за зловживання брався до уваги європейський досвід. Найбільшим штрафом за маніпулювання або спробою маніпулювання в ЄС може бути штраф в 60 мільйонів євро. У законопроекті до другого читання при визначенні максимального розміру штрафів пропонується еквівалент в 12,6 мільйона євро з обмеженням у 10 відсотків річного обсягу. Такий максимальний розмір штрафів пропонується за використання інсайдерської інформації. За нерозкриття або розкриття інформації з порушенням вимог штраф дещо менший в Європі, і ми також пропонуємо зменшити його до 2,5 мільйона євро з обмеженням в 10 відсотків річного обороту.

Як бачимо, максимальні штрафи входять в топ-5 найвищих у Європі.

Наступний слайд. І з 2015 року регуляторам країн ЄС за маніпулювання, за використання інсайдерської інформації та нерозкриття накладено 61 штраф. Найбільше штрафів було застосовано за маніпулювання на ринку. Найбільший штраф було накладено іспанським регулятором в розмірі 25 мільйонів євро.

Як видно з таблиці, хоч максимальний розмір штрафів в Європі може складати мільйон і вище, переважна більшість штрафів знаходиться в діапазоні до 300 тисяч євро. Будемо сподіватись, що у зв'язку з прийняттям закону європейська статистика накладених штрафів не буде збільшуватись,

але не через недостатню роботу регулятора, а через дотримання учасниками ринку Закону щодо імплементації Регламенту REMIT.

На цій позитивній ноті я дякую вам. І передаю слово членкині регулятора Ользі Бабій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо можна, коротенько. Прошу вас.

БАБІЙ О.А. Якщо дозволите, коротенько. Вітаю всіх! Ольга Бабій, НКРЕКП.

Хотіла б звернути увагу на три ключових речі, що Україна буде імплементувати REMIT в тій моделі збору даних та оцінки даних, яка вже зараз працює в Європейському Союзі і застосовується європейським регулятором ACER.

Ця модель нам необхідна для того, щоб наші учасники на етапі впровадження REMIT зразу підготувалися до market coupling та для комерційного обміну даними у випадку торгівлі та транскордонної торгівлі.

Я хотіла б наголосити на те, що вся піднормативка, яка буде прийматись регулятором, яка наведена в таблиці, в таблицю розширений зміст нормативно-правових актів, які будуть прийматись регулятором. Частина цих актів уже напрацьована за підтримки програми Європейського Союзу "Кращі послуги". Буде прийматися в спосіб відкритих регуляторних процедур.

Всі нормативно-правові акти, які будуть імплементувати REMIT регулятором, будуть проходити попереднє узгодження з Energy Community та будуть проходити експертизу ECRV. Так от, хотіла зазначити, що дані нормативно-правові акти будуть проходити відповідні обговорення з усіма учасниками ринку та будуть проходити процедури акцепту з Антимонопольним комітетом та Національною комісією з цінних паперів як учасниками даних процедур. Це свідчить про те, що ці процеси будуть відкриті і регулятор не зможе одноосібно приймати ті чи інші процедури, вся дискреційність буде прописана цими нормативно-правовими актами.

В чому особливість діяльності українського регулятора? У Європейському Союзі Регламент 1227/1348 більш відкритий і дає європейським регуляторам необмежені можливості щодо дій у випадку REMIT. Український регулятор має стати центральним органом виконавчої влади і відповідно до діючого законодавства може тільки діяти в дозволений законодавством спосіб. Тому вся нормативно-правова база регулятора на імплементацію REMIT буде прописана в той спосіб, який буде впорядковувати процедуру регулятора щодо розслідувань та збору даних, та не дозволяти йому широкої дискреції в застосуванні своїх повноважень.

Я сподіваюся, що ви ознайомилися, зможете з нашою презентацією ознайомитися з імплементаційною базою.

Перший етап імплементації закону буде тривати 12 місяців. Це розробка нормативно-правових актів, реєстрація учасників з процедури, форма збору даних, все, що дозволить швидко зареєструвати учасників та почати збирати на первинному рівні інформацію. Поки Україна є договірною стороною, регулятор буде збирати всі дані в рамках REMIT та передавати ECRV. Після того, як ми станемо членом Європейського Союзу, всі наші бази будуть синхронізовані з ACER, і ми будемо передавати всю інформацію ACER. А у випадку можливого моніторингу зловживань ми також будемо проводити розслідування на вимогу ACER. Тому що всі розслідування, які проводяться зараз регуляторами європейського ринку, часто проводяться за вимогою європейського регулятора, який фіксує певні порушення тих чи інших учасників в тих чи інших країнах.

І останнє. Я хотіла би звернути увагу, що дійсно штрафні санкції у нас були ключовим предметом спору. Але хотіла б запевнити всім, що регулятор прийме спільно з Energy Community розроблений документ, який буде називатися "Методика застосування штрафних санкцій", в якій по кожному виду порушень буде застосований дискреційний механізм в залежності від тяжкості та грубості порушення вчиненого тим чи іншим учасником.

І наостанок. Хотіла б звернути увагу на те, що в нашому Кримінальному кодексі вже є стаття 222 прим.2 "Кримінальна відповідальність за маніпулювання на енергетичних ринках". Вона вже є в Кримінальному кодексі. Її реалізація не може відбуватися, оскільки в регулятора немає повноважень вживати всіх дій відповідно до закону щодо доведення цих процедур.

Якщо порівнювати нашу відповідальність кримінальну з іншими країнами, то кримінальна відповідальність в Україні є м'якша, тому що це виключно штрафна санкція та позбавлення можливості займатися діяльністю на енергетичних ринках. А, от наприклад, в Польщі це позбавлення волі від 1 до 10 років. Тому в даному випадку відповідальність розглядати можна в різних контекстах, але правильно сказала Дарина і ми її підтримуємо, що якщо учасники ринку не будуть порушувати, відповідальність не буде наставати, і ми сподіваємося, що нам вдасться це зробити.

Дякую. Все інше в презентації. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Ольга.

Можна, презентацію повернути на штрафи. Бо я знаю, це учасників ринку багатьох бентежить як потенційні ризики. Є, Дарино, презентація зі штрафами?

Я, наскільки розумію, тут у нас був аналіз штрафів, які є в європейських країнах. Знову-таки хочу звернути увагу всіх і пана Артура, коли, я не знаю що робити, я не знаю як правильно, я дивлюся, як це працює в європейських країнах. І це дійсно так є, пані Вікторія бачила на заправках і так само по штрафах. І коли ми не знаємо, як це є, ми дивимося, як це працює в Європі і починаємо шукати рішення, базуючись на цій інформації.

Я так розумію, що те, що зараз ми обговорюємо, це наші штрафи будуть десь в топ-3 найвищих штрафів Європи.

Що по...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Не будуть, а хтось хоче. Вони такими не будуть, це точно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Потенційні штрафи, скажемо так. Потенційні. Це щодо маніпулювання, щодо використання інсайдерської інформації.

І щодо нерозкриття інсайдерської інформації. Там штрафи трохи менші, ну, вони скрізь менші, і в Європі менші, але це десь в трійці крупних. Ну, це ми всім показуємо, якщо будуть якісь залізобетонні аргументи, то ми готові вислухати, тому що ми рішення не приймаємо.

Позиція міністерства жорстка з цього приводу...

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Секундочку. Позиція жорстка.

Тому, знову-таки, Юрій Миколайович, ми в процесі того всього шукаємо баланс, розумієте? Ми у всьому шукаємо баланс, така наша робота.

І наступна презентація, там вказані штрафи, які практично застосовувалися, так? Можна наступний слайд? Наступний слайд. Наступний слайд можна?

І, до речі, так само звертаю увагу, що є вебсторінка remit.in.ua, там є все про REMIT. Ой, remit.in.ua.

І можна ще раз на штрафи? Ми так само проаналізували, які штрафи накладалися фактично, щоби знати, як це працює. І ми бачимо, що штрафів накладалося досить багато. Це за 2022 рік, так? З 2015 року, да? Накладалися, за маніпулювання карають. Більшість штрафів лежить в діапазоні до 300 тисяч євро, але є декілька штрафів в діапазонах більших: від 300 тисяч до 3 мільйонів, від 3 мільйонів до 10 мільйонів і від 10 мільйонів. І є окремі великі штрафи також, три штрафи там. Але правда заключається в тому, дійсно, що більшість штрафів знаходяться в нижчих діапазонах. Ну, ми сподіваємося,

що у нас всі будуть дотримуватися правил і взагалі тих штрафів або взагалі не буде, або їх буде мало.

Я би, можливо, слово Артуру також надав, тому що спільно з Energy Community була пророблена велика робота, і ми вже дійсно підходимо до якоїсь фінальної версії, і хотіли би, щоби по-скоріше цей законопроект прийняти, тому що сьогодні тільки буквально...

КУЧЕРЕНКО О.Ю. В робочому вигляді, в такому, в якому він працювати буде, а не як завжди.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. В робочому вигляді, в справедливому вигляді, у мудрому вигляді, в працюючому вигляді прийняти. І виконати те, про що сьогодні вже пан Артур згадував, що це одне із важливих і термінових питань, це прийняття Закону про REMIT і запровадження REMIT.

Прошу, пане Артур.

ЛОРКОВСЬКИЙ А. Дякую дуже за цю нагоду і можливість висловитися.

Я маю зауважити, що цей законопроект був дуже ретельно проаналізований в Секретаріаті. Я хочу зазначити, що він повністю відповідає вимогам законодавства Енергетичного Співтовариства. Ми розуміємо, що вдалося досягти збалансованої позиції, і ми сподіваємося, що цей якраз варіант буде працювати в умовах України. Тому наші рекомендації є ухвалити цей закон якомога швидше.

Йдеться тут не лише про відповідність законодавства України законодавству Європейського Союзу в цілому і, зокрема, законодавству Енергетичного Співтовариства, йдеться про те, як Україна швидко інтегрується не лише в електричні, але і в енергетичні ринки ЄС. І ухвалення саме цього закону є частиною так званої постсинхронізаційної роботи, або дорожньої карти, для того щоб відповідати вимогам. Ну, простіше кажучи,

ухвалення цього закону є передумовою торгівлі саме в енергетичному секторі з Європейським Союзом.

Це лише початок цілої справи, і я тут погоджуюся з тим, що сказала пані Ешлі. Ну і поглибитися і далі ця інтеграція з європейськими ринками після того, як законодавство про coupling ринків буде ухвалено.

І щойно це законодавство пройде і відбудеться об'єднання на ринках, потім вже буде нагода і підґрунтя для того, щоб досягти повного REMIT. І рішення про це буде ухвалено Комітетом міністрів вже до кінця цього року, ми сподіваємося.

Тож є, над чим працювати ще, і потім буде робота над повною версією REMIT, і його запровадження і використання в Україні. Але я хочу ще раз підкреслити, що та версія, яка наразі обговорюється, абсолютно відповідає тим вимогам, які наразі існують в Енергетичному Співтоваристві.

Питання належного впровадження закону і самого механізму REMIT – це інша справа. І тут, дійсно, йдеться про ті компетентності, які мають бути розвинені в регуляторі в самому. І нас знову невпинно і неunikно приводить до питання про незалежність. Тому що що більше ви повноважень надаєте якомусь органу, то більше у нього відповідальність і то більше вимог до його саме незалежності в ухваленні рішень постає.

Тож працюємо разом на те, щоб закон було якомога швидше ухвалено в інтересах України. Коли я говорю про такі інтереси, я маю на увазі інтеграцію України в енергетичні ринки, зокрема ринок електроенергії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам. Тут ми якраз вже до ширшої дискусії всіх запросимо.

І там Олексій Миколайович піднімав руку, і інші учасники ринку.

Прошу, Максим Миколайович, а тоді Олексій Миколайович, і інші учасники ринку, так само в кого є якісь коментарі, прошу, піднімайте руку, тут же слово ми надамо для ширшого обговорення.

Прошу, Максим Миколайович.

ХЛАПУК М.М. Колеги, доброго дня! Дякую, пане голово, за надане слово.

Перш за все треба зазначити, чому REMIT є важливим навіть для кінцевого споживача в Україні, не тільки для учасників оптових енергетичних ринків, не тільки для регулятора, який отримує нові повноваження, нові обов'язки. Перш за все ми маємо зрозуміти з точки зору державного інтересу, що ціна, яка формується на енергетичні продукти на оптових ринках, має формуватися відповідно до кривої попиту і пропозицій, а не відповідно злочинних, неетичних, неправильних практик, які можуть застосовувати несумлінні учасники ринку. Відповідно потенційно ми можемо казати, що відкриття, запровадження REMIT в Україні буде впливати і на подальший розвиток ринку природного газу, ринку електричної енергії.

Водночас, і тут я дякую Секретаріату Енергетичної комісії за те, що вказали теж важливу річ, а який REMIT ми будемо запроваджувати complete REMIT – повний чи light – спрощену версію?

Питання для учасників енергетичних ринків полягає, зокрема, в тому, а які повноваження матиме регулятор. Я щойно від представника регулятора почув, що регулятор межі дискреції буде визначати на межі своїх актів. Це потрібно узгодити, оскільки чи може регулятор межі своєї дискреції визначати самостійно, чи вони мають навпаки бути задані законом.

Крім того, бачу в презентації, що регулятор буде затверджувати невичерпний перелік практик, які можуть бути маніпулюванням або спробою маніпулювання на енергетичних ринках. Тут теж потрібно знаходити правильний баланс, щоби сумлінні учасники енергетичних ринків могли розуміти, які практики є дозволеними, оскільки вони теж діють як суб'єкти господарювання і хочуть, щоби продавці, їхній товар був дорожчий, покупці відповідно товар, який вони купують, дешевше. Які практики вони можуть застосовувати легально, а за які практики вони будуть сплачувати штрафи.

Наприклад, з моєї точки зору як споживача і як сумлінного громадянина, неважливо, який штраф буде. Тому що щоб не склалося враження, якщо штраф високий – я буду дотримуватись закону, якщо штраф низький – я не буду дотримуватись, мені легше заплатити. Ні, потрібно дати таку правову рамку, щоби всі учасники дотримувались спільних правил гри.

І тут окремо хочу зазначити в контексті обсягу повноважень комісії, що REMIT в Європейському Союзі чітко визначає, що, наприклад, моніторинг діяльності на оптових енергетичних ринках, він відбувається на основі інформації, яка звітується учасниками відповідно до статті 8 REMIT. Ця стаття 8, яка не є обов'язковою в межах REMIT light, вона передбачає чіткі та конкретні вимоги, що затверджуються Європейською комісією, щодо змісту, форми, строків звітування, а також інших критичних для ринку елементів цього обов'язку. І фактично на практиці звітування за REMIT є простим налагодженим процесом, із супроводженням якого допомагають професійні організації.

Наскільки мені відомо, мене чи учасники ринку, чи регулятор може виправити, але ті енергетичні компанії, які торгують вже на енергетичних ринках Європи, вони так звітуються перед ACER. Я знаю, Нафтогаз, мені казали, що вони звітуються, вони принаймні не можуть не бути підзвітними, якщо вони беруть участь принаймні на території Європейського Союзу. Тому це тема, яка справді потребує виваженого підходу. Але кінцевим ефектом має бути прозорість, добросовісність ринків оптових енергетичних продуктів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Прошу, Олексій Миколайович піднімав руку. І хто ще, також записуйтеся.

ЗАХАРЧУК О.М. Олексій Захарчук, компанія "ДТЕК". Я хотів би спершу надати пропозицію по першому питанню, там, де обговорювали

питання, що ми робимо у цьому році. Я хотів би запропонувати, щоб ми якось по-іншому йшли до імплементації тих регуляторних актів, які були прийняті в грудні 2022 року в Раді Міністрів Європейського Співтовариства щодо імплементації так званого четвертого енергопакету.

Андрію Михайловичу, шановні народні депутати, ми просили б створити при комітеті робочу групу, куди б ви могли залучити учасників ринку, представників регулятора для того, щоб ми почали готувати законопроект, який міг би якнайшвидше імплементувати четвертий енергопакет.

Чому це важливо для нас? Тому що, по-перше, сама головна мета була не тільки синхронізація нашої енергосистеми з ENTSO-E, а це є безпосередньо маркет-каплінг ринків. Це є надання можливості вільної торгівлі між ринком українським і європейським. І саме норми, які будуть в нас працювати на ринку українському, вони мають бути тотожні і однакові з європейськими. Це надасть можливість об'єднатися.

Щодо REMIT, як, я вже і казав, компанія "ДТЕК" підтримує введення цих норм, підтримує введення цих правил. У нас є деякі питання щодо імплементації цього законопроекту, ми побачили презентацію регулятора, ми з нею згодні, але ми хотіли би декілька зробити зауважень.

Враховуючи те, що в тому проекті і в таблиці, яка там є, зараз готується, імплементація законопроекту, як і казав регулятор, буде мати два роки. Там декілька часу буде для розробки нормативних актів, декілька часу буде для того, щоби було створено в реєстрі, декілька часу буде для і інших речей. Ми хотіли би запропонувати, у нас тут є пропозиції, я їх передам, про те, що коли будуть готувати до другого читання, щоб все ж таки комітет прийняв рішення про те, що зробити старт законопроекту, а саме набрання чинності закону в частині заборони на використання інсайдерської інформації та інші технічні норми, з 1 травня 2023 року.

Через три місяця, дати три місяці регулятору на затвердження порядку реєстрації учасників оптового ринку, тобто з 31 липня 2023 року. Шість

місяців дати регулятора для того, щоб він створив національний реєстр учасників оптового ринку і записати строк – це 31 жовтня 2023 року. На протязі дев'яти місяців регулятор має за законом розробити та привести свої нормативні акти у відповідність з цим законом, і це має бути дата 31 січня 2023 року.

До цього часу ми як учасники ринку маємо теж готуватися і ми вважаємо, що до цього часу не мають застосовуватись штрафні санкції і не мають бути зроблені якісь дії, які б призводили до притягнення учасників ринку до відповідальності, за винятком тих випадків, коли учасники ринку будуть здійснювати маніпулювання ринку.

Далі. Ми пропонуємо, щоб комітет по можливості врахував, що з 1 лютого 2024 року у нас вступила в дію оприлюднена інсайдерська інформація на вебсайтах учасників ринку. Тобто вони до 1 лютого мають підготувати всі свої сайти і всі свої системи, і процеси, які в них є.

З 1 лютого ми пропонуємо, щоб *... (Не чути)* почав проводити розслідування зловживань на оптовому ринку. І ми пропонуємо, щоб саме з 1 лютого вже було визначено ТЗ для ІТ-системи моніторингу регулятора. Ми пропонуємо, щоб до 30 квітня 2024 року було створено реєстр адміністраторів платформи інсайдерської інформації і запровадження функціонування платформи інсайдерської інформації.

Спершу ми пропонуємо, щоб у законопроекті було прописано, щоб з 1 травня 2024 року було запроваджено можливість накладення штрафних санкцій, але в розмірі 50 відсотків від тих норм, які будуть прописані в законі кінцево. Пов'язано це з тим, що буде багато помилок і ці помилки можуть бути технічними або з тим, що не зовсім ми ще звикли до цих систем. Тому ми пропонуємо на рік відтермінувати запровадження штрафних санкцій у повному обсязі. З *... (Не чути)* 2024 року ми просимо, щоб було вказано у законопроекті про те, що регулятор впроваджує інформаційну систему, яка дозволить виконувати функції, передбачені цим законом, особи, які професійно організовують операції з оптовими енергетичними продуктами,

впроваджують системи спостереження для виявлення зловживань на оптовому енергетичному ринку. А з 1 травня 2025 року повністю запроваджується застосування всіх штрафних санкцій і всі механізми, які передбачені цим законом.

Чому ми це просимо? Тому що в тій редакції, яка була до сьогоднішнього дня, і ті пропозиції, які були у регулятора, вони можуть співпадати. Але у зв'язку з тим, що прийняття закону відтерміновано по всяким причинам з 1 січня 2023 року, я думаю, що десь в квітні його все ж таки Рада прийме, да? Щоб ми мали чіткі дати, а не визначення термінів – три місяці, шість місяців, а чіткі дати, коли хто що буде робити.

Дякую. Це перше питання, що я і хотів би спитатися.

Друге питання. Це питання штрафних санкцій. Дуже наглядна презентація вийшла, і ми бачимо, що якщо взяти штрафи за маніпулювання або спробою маніпулювання, той штраф, який зараз пропонується в законі, він є другим штрафом за розміром в Європі. Причому Німеччина, Словаччина, Угорщина і Польща мають, я так думаю, що значно менший об'єм операцій на цих ринках, і в них штрафи значно менші ніж в Україні. І економіка в Німеччині, Словаччині, Угорщині і Польщі значно гірша ніж економіка в Україні, тому ми і призначили штраф в 12,6 мільйона євро.

Ми пропонуємо все ж таки його переглянути з точки зору на те, щоб ці штрафні санкції були десь середніми з тими країнами, з якими ми будемо мати перші контакти з торгівлі: це Польща, Угорщина, Словаччина, Румунія. Ці країни будуть мати більше торгових операцій, і, по суті, ті операції, які будуть здійснювати там, вони будуть віддзеркалюватись в Україні.

Тому наша є пропозиція, щоб штрафні санкції були співставні хоча б з тими країнами, з якими ми маємо кордони і з якими ми маємо технічні зв'язки щодо ліній електропередач.

Друге питання. Ще глянути на те, а що це для України має, що для українських компаній має цей штраф 12,6 мільйона євро, скільки компаній у нас в Україні мають оборот фінансовий на цих ринках у вигляді 12,6

мільйона євро, по кількості і по розмірах. До того ж, якщо це будуть штрафи застосовані, ми пропонуємо все ж таки, щоби визначений він був не від обороту загального, да, бо компанія може працювати на ринку газу і не працювати... або працювати на ринку газу і на ринку електричної енергії. І може бути порушення на якомусь кожному з ринків.

Тому ми просимо все ж таки поспілкуватися з питань того, щоби визначити розмір штрафу від обороту енергетичними продуктами на тих ринках, на яких було скоєно це порушення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Прошу, Олексій Юрійович.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дякую.

Колеги, Андрій Михайлович, до вас питання стосовно процедури подальшої. Тобто якщо я правильно розумію, ми зараз обмінюємося думками і все рівно у нас буде засідання комітету, де ми будемо розглядати вже з головуванням і дискусія буде ще попереду, просто ми, ну, це ми так – треба сприймати, чудово. Це перше.

Друге. Буквально декілька слів взагалі стосовно цього процесу. Безумовно, я підтримую позицію пана Лорковського, ми до цього питання, оцього, цієї незалежності регулятора і відповідальності, вони один без одного жити просто не можуть, ви ж розумієте. Бо всі б хотіли були бути незалежними, але не відповідати ні за що. Це практика нашої країни, на жаль, дуже печальна, в тому числі і по регулятору.

Тому, безумовно, ми до неї будемо повертатися, оскільки, я як доросла людина завжди от чую: ми хочемо там штрафи накладати. Я хочу задати запитання: а які штрафи будуть накладатися на членів НКРЕКП, якщо вони приймають рішення, які потім приносять збитки або для компаній, або для

бюджету, або взагалі заводять в тупик там ситуацію, розумієте? Так само як і до міністерств, і все. І вони ж дуже пов'язані ці питання.

І я так в качестве епізоду, от один маленький епізод. Робили реформу якусь в будинках, ринку газу там і все так далі, ви знаєте всі, і в тому числі члени НКРЕКП, що сьогодні, в принципі, нацкомісія зобов'язана позабирати ліцензії в усміх операторів газорозподільних мереж, які поставляють газ в багатоквартирні будинки. Знаєте, чому? Тому що там внутрішньобудинкові мережі нічийі, вони не передані їм, будинки не передані, і все це сьогодні незаконно.

Чого ж ви не накладаєте на них штраф? Чого ж ви не забираєте ліцензії? Це так, я знаю, як там в тупик заводили цю ситуацію, тому повертаюся.

Ми почули позицію учасників ринків. Вона дуже важлива, і її треба розуміти. Позиція регулятора так само, вона крайня з іншого боку. І, я так розумію, ми цей компроміс будемо шукати в дискусії, коли, дійсно, нам треба розуміти, поперед паровозу не бігти.

Біоетанол ми тільки що 5 відсотків прийняли. Не 15, не 20, почали з 5. Нормально, і побачимо, як працює, і потім будемо корегувати. І, мені здається, так само треба діяти і в цьому напрямку.

А отут ще другий момент, який дуже мене турбує, бо ми все у штрафи це звели. Це буде дискусійне питання, ми компроміс обов'язково знайдемо, бо ми всі, тут присутні, за цей законопроект однозначно. Ми розуміємо, що це єдиний шанс для нас сьогодні інтегруватися. І тому не треба звинувачень ні в чому. А от друге питання – це дискреційні повноваження нашого регулятора.

Я, наскільки розумію, треба ще раз уважно почитати, але пані Ольга Андріївна казала, що всі свої ці акти будуть погоджуватися, як мінімум, з Антимонопольним комітетом. Це вже плюс. І там те, що стосується в межах компетенції, з Нацкомісією по цінних паперах. Це так чи ні?

_____ . З Energy Community.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Чудово! Ну, це зовнішній моніторинг, він такий, грубий. Тобто Антимонопольний комітет, як мінімум, буде в цьому процесі? Бо зрозуміло, Андрій Михайлович, що ми як комітет аж ніяк до погодження, ну, не можемо, ми можемо тільки моніторити. Але дуже важливо, щоб там були і інші органи, які могли би і інші точки зору відстоювати, для того щоб, дійсно, це не було монополією.

Ну, така відповідь мене влаштовує, тому я все зроблю зі свого боку, і, я думаю, всі депутати, щоб якомога швидше цей законопроект в нормальному, адекватному вигляді було прийнято у Верховній Раді.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Вікторія Олександрівна.

ГРИБ В.О. Дякую, колеги.

Мені здається, законопроект необхідно приймати. Це всі ми розуміємо. Є питання з приводу штрафів. Тому що, коли нам наші колеги Ешлі Кінг і Артур Лорковський говорили про те, що законопроект відповідає всім стандартам Євросоюзу, це зрозуміло. Але, якщо є штрафи в країнах Європейського Союзу, які є нижчими чим зараз пропонуються безпосередньо в цьому законопроекті, то я вважаю, що ми нічого не будемо тут порушувати і ми можемо це робити. І ми повинні це робити, зважаючи на те, яка ситуація зараз економічна є в країні. Бо Energy Security, знову ж таки енергетична безпека перш за все. Ми не хочемо зробити так, щоб на ринку були якісь перекося.

Маніпуляції, обов'язково з цим треба боротися, це зрозуміло. Незалежність регулятора і відповідальність регулятора, це питання, які

також необхідно буде розглядати і нашому комітету, не тільки комітету. Я вважаю, що це питання на порядку денному.

І якщо говорити з приводу дат, я вважаю, що на сьогодні і регулятор повинен бути підготовлений, мені здається, колеги над цим працюють. Але також і компанії на ринку, їм необхідно готувати своїх працівників до того, щоб вони все ж таки могли тут працювати без якихось перешкод.

Тому давайте дивитися, давайте працювати. Я думаю, що знайдемо компроміс і приймемо законодавство, яке буде відповідати європейський стандартам.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі, Вікторія Олександрівна.

Бачу, ще піднята рука. Прошу, в курточці кому холодно, треба надати слово, щоб зігрітися.

ВОЛОДІНА Л.М. Володіна Людмила, Енергоатом. Маленький коментар від нас як від суб'єкта ринку.

В презентації зазначено в дефініціях "маніпулювання" інсайдерська інформація, що певні дії можуть бути маніпулюванням і може вплинути на ринок. Хотілось би, щоб в нормах закону не використовувались оті слова "можуть", а дефініції все-таки були чіткими, і ми розуміли, є це порушенням для нас як суб'єкта чи немає. Тому що зачасту ми стикаємося з тим, що трактування іде далі вже суб'єктивно, і потім знову ж таки в судовому порядку в одному випадку суд стає на сторону, що це позиція суб'єктивно того, хто перевіряв і склав акти, наклав штраф, в іншому випадку стає на сторону оскаржувача. Тому від нас знову ж таки ми ще не бачимо проект закону, але оце питання у нас виникає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. О'кей. Ви тоді, може, коли побачите, до конкретної статті дайте конкретне зауваження, в яких статтях таке є.

Прошу, Ольга Андріївна.

БАБІЙ О.А. ...додати вам, що це просто презентація. Коли ви ознайомитеся із структурою закону, поняття ознак немає, тобто там є або маніпуляція, або зловживання.

І хотіла б ще наголосити, що коли ви задавали питання, що регулятор буде затверджувати виключний перелік, це виключний перелік порушень буде затверджуватися тільки за результатом розслідувань, коли будуть доведені факти, що ця маніпуляція відбулася. Тобто якщо розслідування не проведено і не доведено на підставі даних, що ця маніпуляція відбулася, такого рішення в перелік не буде заноситися.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. *(Не чути)*

БАБІЙ О.А. Звичайно, воно може бути оскаржено в суді, тому що це є відповідна процедура, яка відповідно до нашого законодавства може бути оскаржена в суд. Але тільки за результатом розслідувань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Спасибі.

Тим не менше, якщо в якихось статтях є такі ...*(Не чути)*, то Дарина Юріївна, на неї надішліть відповідні пропозиції.

Чи є ще якісь, можливо, не знаю, чи Укренерго, чи Оператор ринку?

Прошу, Олександр Гавва, Оператор ринку.

ГАВВА О.О. Гавва Олександр, генеральний директор "Оператор ринку". Ми хотіли висловити свою підтримку щодо цього законопроекту. Ми вважаємо, що це є та норма, яка дозволить підійти нам до європейських принципів та роботи ринку електричної енергії, що, безумовно, позитивно вплине на наш ринок електричної енергії. Ми вважаємо, що ті терміни, які запропоновані регулятором, є доцільні і доречні, і ринок електричної енергії

зможе відповісти на них, а у разі чого ми як Оператор ринку готові допомогти учасникам ринку щодо підготовки для виконання цих вимог.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам. Спасибі.

У нас вже сьогодні голосувань вже не передбачається, щоби до розуміння, в нас вже немає голосувань, в нас є просто обговорення цього питання.

Ще в когось, можливо, є якісь думки з цього приводу? Можливо, онлайн, бачу різні обличчя? Хтось, може, руку піднімає, ми не помічаємо, то подайте звук.

Юлій Якович, да, прошу. Бачу, Юлій Якович підіймає руку.

ЮФФЕ Ю.Я. Я просто... Мене не було чути, я хотів би по попередньому голосуванню сказати, що я – за. Мене не було чути.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Зафіксували, є. Дякую вам, Юлій Якович.

Хто ще піднімає руку, представтесь, будь ласка. Бачу, що руку, представтесь.

БУТЕНКО В.Г. Віталій Бутенко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, Віталій Григорович Бутенко, прошу, вам слово.

БУТЕНКО В.Г. Да, дякую.

Дуже багато часу не займу. З приводу штрафів. Треба ще також усвідомлювати таку річ, це додаткові аргументи, чому треба дуже обережно до них ставитися. Що потенційно великий розмір штрафу, який може повністю знищити учасника ринку. Це все рівно, що якщо ти їдеш на машині, ти прискорив швидкість, а тобі дають штраф вартістю машини, а, може, і

двох машин. Але в зв'язку із тим, що, коли, наприклад, хтось порушив, наприклад, справді, виникло чи ненавмисно, чи якимось чином, порушує правило... але це активні учасники, у них дуже багато вже є існуючих обов'язків перед іншими учасниками. І якщо, наприклад, накладається штраф, який може привести до банкрутства компанії, то це може мати ще наслідки для решти учасників, які мають якісь стосунки. Тому тут треба набагато дуже обережніше до цього ставитися, і, звичайно, що повинен бути якийсь час, як пропонувалося, для того, щоби учасники ринку звикли працювати в новій системі з новими вимогами по REMIT.

Ми пам'ятаємо, коли ми запускали ринок, теж дуже багато було занепокоєння і не всі розуміли, як він працює. І пройшов певний час, поки вже було більш-менш розуміння, що робити і як робити, як можна виконувати ті чи інші транзакції на ринку. І це стосувалося не тільки учасників ринків, а також і Оператора ринку, і регулятора, і все таке інше. Тому мій коментар стосується того, що треба дуже-дуже обережно і поступово відноситися до міри застосування штрафів для учасників ринку.

В мене все. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я хочу лише звернути увагу, що є ще обмеження, тобто штраф такий, як ми говорили, це максимальний штраф, це не означає, що він накладений. Але є ще обмеження: не більше 10 відсотків річного доходу. Тобто є певні обмеження. І у випадку з машиною аналогія, що є штраф, але не більше 10 відсотків від вартості машини. Так що машину зразу не втратиш і...

БУТЕНКО В.Г. Я згідний. Єдине, що якщо так коротенько, коли рік на рік не виходить, волатильність дуже велика і може виявитися, що один... компанія працювала і попередній ринковий обіг досить нормальний, і застосування штрафу з урахуванням цього в поточній ситуації може бути смертельною. Тому...*(Не чути)* Ідея, що штрафи не для того, щоби вбити

компанію, ідея того, щоби наступного разу, як то кажуть, уже порушень не було. Чому й кажу, що дуже обережно.

І дуже великий розбіг, як хтось уже казав сьогодні. Тому що є невелика кількість гравців, які потужні фінансово, і є досить велика кількість, які не настільки потужні. І як то кажуть, що для когось це просто така царапина, а для когось це смертельний матеріальний удар. А таким чином, це буде не дуже конструктивно для ринку і для підтримки конкуренції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Спасибі. Прийнято. Значить, коментар про штрафи також прийнято.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Коли орієнтовно, Андрій Михайлович?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте наступного тижня ще попрацюємо, може, там порадимося, десь, можливо, ще проведемо нараду на базі комітету в якомусь вигляді. І такий індикатив, щоб ми в квітні могли це винести і проголосувати в залі. До квітня ще трохи часу є, з одної сторони, а з другої сторони, засідань не так багато, то треба нам до чогось приходити.

Тому у кого є ще якісь зауваження? Переписувати законопроект заново ми не будемо, ми вже чули позицію і вже прочитали цей текст Energy Community і USAID, Energy Security Project. Тому потрібно десь же притримуватись того, з чим всі знайомі. Але якщо якісь точкові зауваження, то надайте їх, і ми тоді їх доопрацюємо, і постараємося тоді розглянути на комітеті, і винести в зал. Добре? Сьогодні все було представлено, показано, щоб у нас знову такий був публічний, прозорий процес, всі розуміли і могли швидко дати коментарі з приводу тих же самих штрафів. Тому все ми хочемо зробити органічно і конструктивно в ході діалогу зі всіма і учасниками ринку, і представниками державних інституцій і міжнародних інституцій.

Тому чекаємо у кого ще будуть якісь пропозиції з цього приводу, і тоді будемо виходити на якесь рішення, яке будемо розглядати і приймати на комітеті, а потім, сподіваюсь, в залі. Добре?

Сьогодні дякую всім за участь. Дякую за коментарі. І давайте далі продовжувати діалог.